

The REVELATION of Jesus Christ to His Apostle John

Joe McKinney

REVELATION An Unorthodox Interpretation

Randolph Dunn

**“The kingdom of the world has become the
kingdom of our Lord and of his Messiah and he will
reign for ever and ever.”**

Wahayu Yeesu Almasiihu haa Nulaado maako Yuhanna

Joe Makkini

Ko woni nder deftere nde'e woni gite de nulaado Yuhanna hokki Joomiraawo haa duunde Patmos bana duubi 2000 ko saali. E nder duubi deftere Wahyuuji ina wadi jeewte de limotaako, kadi ina wadi kala sifaa miiijooji laddeji. Yimbe heewbe ina kula e janngude deftere nde. Wodbe ina ñaama dum, ina ñaama e cukaagu. So a janngii 1000 firo Wahyuuji, ada jannga ujunere firo. So tawii on mbeltiima e duum, ciftoren wonde deftere ndee winndaaka ngam suudde goonga kono ko ngam feeñinde nde e ngam janngude, faamde e dooftaade been yimbe be nde winndaani ko ina wona duubi 2000 jooni. Tiitoonde deftere ndee kam e konngol gadanol ngol e nder deftere ndee (e demngal Gerek "apakalupsis") firti ko "wahyu." Ina moyyi ngannden wonde ndee deftere ina jogii nafoore mawnde wonande Kerecee'en e nder yontaaji kala. Maa dum naftu janngude e etaade faamde nulal maggal.

Firo ngo wonaa ortodoks

Randolf Dun

Firo Wahyu Alla e Yuhanna ina fawii e ganndal e hakkille firotodo oo. Miiijooji kollitooji ina mbaawi wonde goonga walla moyyaani tawa ina jeyaa heen firoomi andube Biibal. Ko cfuum wacfi, emin Beydoo Beydaade Gamtaade Binndi Ceniicfi cfii, hade maa ja6de ndee firo, walla firoomi gofcfi, hade maa yettaade Gamtaare maa.

Feññaande, hono no bataakeji dii nii, ina yeewtida e yimbe heewbe, "Ekklesiyaaaji jeedidi di Aasi" (1:4). Ko dum woni hedotoobe doon e doon be nganndu-daa ngonkaaji mabbe peeñdi e nulal ngal. Kono ko heewi ina waawi dañeede e denndaangal Kerecee'en hannde (hedotoobe woddube) e janngude bataakeji e Feññaande.

Bojel seeda gadano e ndee jannde juutnde ina jokkondiri e "hedotoobe doon e doon", bojel caggal duum ina jokkondiri e "hedotoobe woddube."

Kuutorde teentude ngam faamde Wahyu

1. Faamde wonde ndee doo yi'ande rokkaama, winndaama, renndinaama e won e Kerecee'en hodbe e nokku gooto e sahaa gooto e nder daartol. Kala firo ngo min nja66ata ina foti teskaade ndee cfoo gecfe: Torra mo deftere nde haali oo ina jokki (1:9), ko famcifi fof e feccere. Deen ekklesiyaaaji wonbe e Asii (janngoobe arandeeji) maa barke so be njanngii ndee deftere (1:3). Hol no annabaabe, e yeru, ko fayti e URSS, e paapuuji katolik en walla kala kewu e nder teeminannde men hannde ndee, hono no won e yimbe cikkirta nii, mbaawirta wallude been banndiraabe e teeminannde adannde ndee ? Ko wonaa cfuum, ndee yi'ande ko wonande ma66e, ina waawi huutoreede e nguurndam ma66e. Wahyu winndaa ko ngam Kerecee'en be o haaldata bee paama dum. Ko cfuum wacfi, ngam faamde Wahyu, ina haani en njogoo heen humpito e ko fayti e ngonka jamaanu e ngonka nguurndam Kerecee'en 6e Wahyu Beydi.

2. Fammin dow deftere Wahyu don wolwa dow kuuje annabaaku e kuuje de'e don wada "ko neebi." Dum ina laabti laabi keewdi e nder deftere ndee e hoore mum. Ko ina wona duubi 2 000 jooni (teeminannde adannde caggal lisaa), ina wiyee wonde dee gede annabaade ina mbaada ko booyaani (1:1; 22:6). Waktu oo ina jogori arde nde Yuhanna winndi deftere ndee ko ina wona duubi 2000 jooni (1:3; 22:10). Yeew naamnal "woto siimtu deftere ndee" (Daniyel 8:26; 12:4, 9 e Feññaande 22:10). Siynude annabaaku

Daniyel firti ko gede annabaagal peeñninaade e makko dee, anndinaaka yimbe bee sabu de njiylotoo ko yowitii e ko arata yeeso ko woddi. Ndeen "futuro woddungo" ko hedde duubi 400. Kanko lisaa o waajii e fudfoode golle makko "Tuubee sabu laamu asamaan ina badii" (Matiyo 4:17). Booytaani o wi'i: "Goonga, mido wiya on, won e dariibe doo be maayataa haa nji'a laamu Alla ina ardi e doole." (Marku 9:1) Dum holliri ko lisaa yidi wiyde nde o wiyi huunde "ina badii".

Nafuore Wahyu e men hannde wonaa e kewuuji peeñdi (deen kewuuji maa mbaadtu badtaade jamaanu mo de mbinndaa) kono ko e doosde sembinde e nafuore duumiinde wonande Kerecee'en e nder cadeele. Dee doo doosde e konnguɗi sembinde Kerecee'en goonɗinbe ina kuutoree e men sahaa kala kono gede annabaagal e nder Feññinaande dee ngonaa ko kuutoree e jamaanu men. Ina faamni wonde kewuuji annabaagal Wahyuuji dii mbaadi.

Neddo ina waawi miijaade wonde waktuuji Alla dii ngonaa waktuuji neddo walla wonde "ñalngu gooto e Joomiraawo ina wayi no duubi ujunnaaje wonande en." Ko goonga (2 Piyeer 3:8), kono so Alla hollitii yimbe wakkati e Gemngal yimbe, en njicfiino o huutoroo konnguɗi cfi yimbe paamata. Dum buri teentude ko nde nulal ngal winndaa e won e yimbe e sahaa gooto e nder daartol, renndinee e mabbe, be mbiyaa yo be tesko gede binndaade dee. So en teskiima cfuum fof, so lisaa wiyiino 6e cfee gecfe ina njogori wacfde ko yaawi sabu waktu oo ina jogori arde, en cikkatno leelgol duubi 2000 ko 6uu6ol.

3. Faamde demngal maande. Ndee deftere ko winndannde njiimaandi ndi nulaado Yuhanna yi'i e duunde Patmos ko ina wona 100 000 mbuudu, njiimaandi ndii ina wadi maandeeji e nate. O yi'i yiye, daabaaji, lisaa ina jogii kaafaawi ina yalta e hunuko mum e gite yiite buubde, feccere tatabere naange ina muumtoo, nguurndam ina jokki haa jooni e dow leydi. De mbaawataa faamde no haanirta nii kono de ngonni ko e hollirde yimbe, nokkuuji, gede, kewuuji, kuule e goongaaji. Ngam faamde demngal firo, eden poti firtude maanaa maandeeji dii. Heen sahaaji firo ngoo ina rokka e nder deftere ndee e hoore mum. E nder deen gede, ko dum laabtudo. Heen sahaaji maandeeji dii ina nanndi e goddi tawaadi e nder deftere nde, maanaa mum ina weebi faamde. E nder deen gede, eden mbaawi jogaade heen hoolaare e firo ngoo. Heen sahaaji eden poti firtude maandeeji dii tuugnaade e faamde men konngol Biibal ngol e nder kuubal, daartol sahaa nde ngol winndaa ngol e hay hakkille booydo laabdo tan. E dee gede, gooto fof ina jogii hakke e miijo mum. Dum firtaani en mbaawaa faamde demngal maande; tan ko en potaani wonde nii dogoobe so tawii ko haala miijo men aadee.

gooto. Won e yeruuji firo ina tawee e deftere ndee e hoore mum:

1. Gooto nanndudo e bii neddo (1:13, 17-18) .
2. Fitirla jeedidi ina darii (1:13, 20) .
3. Koode jeedidi (1:13, 20) .
4. Seedeeji didi dii (11:3, 4) .
5. Boorno-daa wutte (12:9) .
6. Been 144 000 (14:4) .
7. Daaba maayo (17:8) .
8. Luwe sappo de (17:12) .
9. Debbo jom suudu (17:18) .
10. Ko'e jeedidi (17:9).

b. Yeruuji nde firo ngoo tawaa e nokkuuji goddi e nder deftere nde:

1. Siin Alla (Wahayu 7:1-4 e Ezekiyel 9:1-9) .

2. Bii Aadama (Wahayu Wahyu 1:1-20 e Daniyel 7:9 e 10:5, 6; Ezekiyel 1:7, 26 e 3:2)
3. Jappeere laamu dow asama (Wahayu 4; Esaaya 6:1 e Zakariya 5:1-3) .
4. Deftere nguurndam (Kuugal 32:33; Jabuura 69:28; Malaki 3:16; Esaaya 22:22)
5. Fotde suudu dewal (Ezekiyel 40:3; Zakariya 2:1ff)
6. Nyaamde deftere nde (Wahayu 10:5-11 e Ezekiyel 2:8-3:14) .
7. Ñaamde colli (Ezekiyel 39:16-20)
8. Gog e Magog (Ezekiyel 38; 39) .
9. Asamaan keso e leydi kesiri (Esaaya 65:17 e dow; 66:22 e dow)

4. Kuutorgal gootal ko faamde ngonka daartol nde deftere ndee winndaa ndee; woni ko wonnoo e...aduna he jamaanu yim6e 6e deftere ndee rokkaa. E nder dūum, laamu Room jiiimnoo aduna oo. Haa ragare teeminande arandeere baawo baawo, be fuddi diina doole dewal laamiido. Domitian, laamdo go'abo, yetti tiitoonde « Joomiraawo e Alla winndere ». Kala caliido anndude dum, maa tampi sabu salaade dum. Ujunaaje ujunnaaje Kerecee'en torraama, mbaraa. Laamu nguu e eklesiya oo naatiino e hare maaynde, Kerecee'en, tawa ngalaa doole politik, kabirde walla konu, doole laamu walla ngalu, njiydi "laamdo aduna" e jaaltaade! Coodgu nafaore ndee ina mawni, kono be njalti.

Laamu Room jiimi e oon sahaa daartol to bannge konu, renndo e pinal. Ngu laamiima gila Angalteer haa e Afrik haa e maayo Efarat. Konu mayri ina jokki e njiimaandi leyyi keewdi. Habre konu e njulaagu ina cifa Laamu nguu. Lugge, e bannge baasal e maccudaagu, addani dum bonnude jikkuuji mum. Faandaare adande e nder deftere Room ina hokka yeru.

Rome kadi ko nokku diine. Goongdinal (laambe Roomnaabe) e ritualism acci yimbe bee e jikkuuji meere kadi ko dūum wadi diine kerecee en hebi nokku buubdo ngam waajaade linjiila. Kono Rome, ngam sosde jikku ngootaagu hakkunde leyyi jaaldi dii e jogaade laamu e dow di be jaaldi dii, sosi diine laamdo, mahi cuudi heeferbe e wadde laambe e laambe bee. Laamdo oo ina hiisee wonde diine. Rewde laamdo ina hollita golle nuundal e Laamu nguu. Augustus salii dewal hono ngal to Rome, kono o acci dum to diiwanuuji. Nde ngool gollal jokkondiri e diineeji gooti hono diineeji Yahuuda en e diineeji Kerecee'en, tooñanseeji puudii.

Kaligula (37 - 41 caggal lisaa)etinooma doole mum, wadti heen natal mum e nder cuudi dewal saraaji Laamaandi ndii, kono o maayi ko adii nde dum yettata dadi. E hitaande cakkitiinde laamu makko to Rome, Nero (54 – 68 caggal lisaa) yamiri yo Kerecee'en torre ngam wonde kulhuli Laamu nguu. Caggal maayde Kaligula, hay gooto e laambe bee yettataa ndee dewal e tiidnaare haa e jamaanu Domisiyan. Kono tan, cuudi dewal ina mbafee ngam dūum e nder Laamu nguu fof e nder teeminande adande ndee.

Domisiyan (J.B81 – 96) wonaa tan ardii tooñanseeji to Rome, kono e nder Laamaandi ndii fof. O hollitii hoore makko wonde ko o "Joom e Alla" hade makko maayde, o dabbiri yo laambe makko ndew mo. Jabde mabbe ko njakkeende teddungal e golle janfa. Teskuyaaji nuundal e Laamu nguu, kam e laamdo oo, ko salminaango : « Sesaar ko joom mum ». Be doole be ngulla uurdi dow hirsirde. Jabde ko majjere. Wadde dum ko seede wonde neddo wonaa Kerecee. Heewbe mbaadi dum ko ngam hisnude pittaalii mum en. Booytaani, e laamu Domisiyan, diine kerecee en bayyinaa ko diine mo sariya hadi. Laamu nguu hebli hoore mum ngam semmbidinde dewal laamdo oo e ñaawde Kerecee'en.

Ko e nder diiwaan Room biyeteedo Asii tokooso dewal laamdo buri yellitaade. Wonno ko pelle ofiseeji Roomnaabe biyeteedi concilia, tawi faandaare mum en ko bamtude dewal laamdo. Be mahi suuraaji laamiife e hirsirde ngam dewal maako. Be don yaha wuro haa wuro, be nani tuumeeji dow kala mo sali jabaago, "Sesaar woni joomiraawo." Dee maa yette yeeso konsiliya do be mbaawi wadde ndeedoo konngol e yeeso yimbe. So be mbadaani noon, be ñaawetee ko janfotoobe laamdo oo e Laamaandi ndii, jawdi mabbe ina waawi hebteede, be mbafee heen jukkungo fotngo, haa arti noon e maayde.

Pol hollitii kuulal ngal addani luural mawngal hakkunde Eklesiya e laamdo Domisiyan. Hay ko adii ndee doo yeewtere Kerecee'en njabaani rewde Domisiyanke ko dum wadi be njidaa be torraama (1 Korintu'en 8:5-6). Fenaande ina cirya ko fayti e Kerecee'en ngam bonnude innde mabbe. Yeruuji: "Be mbacfata ko njicfcaa, banndiraa6e ina resnda", "Be njara 6i66e e nder batuuji ma66e" ekn... Wonaa Laamu nguu tan ruttitii e eklesiya, kono kadi yeeyoobe gede diineeki heefer6e e yim6e diineeki gocfci ina luulndii googcfin'de goonga.

Ko woni e daartol koo ina tawee e daartol aduna kono kadi e nder deftere Wahyuuji. Annude ndee daartol ina wadi nafoore mawnde e firo moyyo njiimaandi ndii, haa eden poti yeewde tonngoode 12, 13 e 17, hade men jokkude.

5. Ñalngu njillu nguu ina wadi nafoorengam tabitinde ngonka daartol. Alaa nanondiral woodi ko fayti e ñalngu nguu kono miijooji tati mawdi ina ngoodi.

E jamaanu Nero (J.B.).54-68)

Jabooobe ndee doo miijo ina ciftora 11:1-2 wonde suudu dewal Urusaliima halkaaka tawo e binndol ngol (dum wadi ko e hitaande 70 caggal lisaa).

E dow ngool miijo, alaa ko holliti wonde tooñanngeeji badnoodi e laamu Nero dii, buri wonde ko nokkuuji tan. Alaa ko holliti wonde tooñanngeeji dii nawaama to diiwanuuji dii. Cadeele burde mawnude e ñalngu nguu e jamaanu Nero ko ñakkeende hujjaaji kollitooji wonde dewal Nero ina yellitoo no feewi. Kadi, suudu dewal 11:1, 2 ina waawi wonde maande e nder deftere maande.

E jamaanu Vespasian (J.B69-79)

Firo burngo laabtude e 17:9-11 jowitiingo e laambe joy dogbe jooni bee, ko: Ogustus, Tiberiyus, Kaligula, Kilawudiyus e Nero. "Gooto ko" maa won Vespasian e "goddo oo araani tawo kadi so o arii, o foti ko jokkude ko juuti" maa won Titus laamdo duubi didi tan. "Daabaaji gonnoodi, di ngalaa dii, ko kanko kadi woni jeedidabo, e nder jeedidi dii, ina yaha halkaade" , ko ndeen woni Domisiyan.

Yeew 17:8, 11. "Daaba mo nji'daa oo, ina woodi, kono alaa, kadi maa ummo." Nde Wahyu winndaa, daaba oo alaa. So tawii daaba oo ina hollira laamcfo Room tooñoowo eklesiya (Nero e Domisiyan) ndeen Feññaande waawataa windeede e jamaanu laamu ma66e.

E jamaanu Domisiyan (81-96 caggal lisaa)

Ireneus, almuudo Polikarp, winndi: "En riskataa koye men e wiyde no moyyi innde Antikristu, sabu so tawiino ina haani ndee innde feeñninde e oo sahaa hannde, maa anndin dum ko mo yi'i Feññaande ndee joofnirde laamiima dum e juude Domisiyan" (Irene, Habde e bidsee 5:30:3). Ko dum woni ko buri teentude e miijo wonde Feññaande ndee winndaa ko e laamu Domisiyan. Ko laabi tan, haala kaa wonaa noon laabtudo. Taariha deftere nde (hare hakkunde ekklessiya e laamu Room) annabinaama nder deftere nde'e amma gite man hebaama nde hare nde'e woni annabaaku haa jooni. Wakkati deftere nde'e yi'etee nder bataakeji di Ekklessiya'en mbinndi nder deftere 2 e 3 don holla torra Yahuudu'en haa lesdi Asiya haa nokkure Roma'en.

6. Kala firo Wahyuuji ina fawii no feewi e feere huutorteende.E nder teeminande, laabi keewdi yeewtaama, heen gooto fof tuugii ko e miijo keeriido, dum addani firooji keewdi ceertudi. Alaa deftere wodnde nder Alkawal Kesal nde firtaama e laabi keewdi ceertudi. Yeewen laabi joy mawdi di Feññaande firo:

gooto. Laawol bennungol walla Preterist - E nder maanaa tiiddo helmere ndee, dum firti ko Wahyuuji dii fof timmiima e yontaaji bennudi, e jamaanu laamu Room. Ko buri teentude doo ko wonde Feññaande ndee ko natal ngonka Laamaandi ndii e feccere sakkitiinde e teeminande adande ndee.

Wahyu ina foti janngeede e firteede tawa ina teskaa ngonka daartol binndol ngol e been be ngol rokkaa ngol e teskaade wonde faandaare deftere ndee ko weltinde been janngoobe. Yuhanna winndi ko buri heewde ngam semmbinde e semmbinde goondinbe e oon sahaa e jokkondirde e kewuuji jowitiidi e mabbe. So, Wahyuuji ko deftere jogiinde maanaa ruuhuyankeeewo jokkondirde e ngonka daartol keeringal. Kono noon, no dum wayi e ko buri heewde e annabaagal nii, goongaaji gondi les dii ko goongaaji e jamaanu hannde oo no wonnoo e oon sahaa nii. Haa to janngoowo oo yi'ata janngirde de cemmbidini Kerecee'en ngam heddaade e goonɗinal e lisaa-al-Masiihu nde doole bonde njidi foolde de, nafoore ndee deftere, e kala yonta, ina faami. Kono so neddo majjii daartol e faandaare binndol ngol e nder oon fannu, fotde kala sifaa firo maandeeji ina waawi wadeede. Ina haani wadde Wahyu e nder ngonka binndol e daartol potngol ngam janngude dum e faamde. Ina gasa tawa hay deftere wodnde e nder Alkawal Kesal fawii ko e daartol mum ngam firo mum.

Maandeeji dii ina kolla yimbe, kewuuji, goongaaji e doosde. Seedeji nder deftere nde ina kollita wonde ngool laawol firo ko ngol buri yuumtude e moyyude ngam faamde no moyyi annabaagal gonngal e nder deftere nde.

b. Laawol Futurist - laawol firo tuugiido e ndee doo miijo ina yi'a Feññaanaande jowitiinde e gede badde doon e doon ko adii e caggal gartol didabol Almasiihu. Ndee miijo ina jogori yettude Wahyuuji dii fof ko eskatoloji, deftere annabaagal timmaani tawo, ina dabbi nde huunde fof firtetee no haanirta nii. Ko e ngool miijo Dispensationalism ummori, ko Biibal Schofield ngal yubbini dum, ngal huutorii dum. Ndee doo miijo wiya wonde lisaa arii ko adii fof ngam tabitinde Laamu nguu, kono, sabu jabgol makko e juude Yahuuda en, eklesiya oo sosaa ko no parenthesis (lomto) e nder daartol haa e sahaa nde Laamu nguu sosetee e dow Leydi. Ndee fedde kadi ina jogori yettude Israayiil apokaliptik ko huunde nde alaa ko woni e mum so wonaa laamu Israayiil.

Cadeele dee ko wonde Wahyu ina wadi maandeeji no feewi e nder mum, kadi firtude dum no haanirta nii, dum waawaa. Nafoore deftere nde burata wonde ko e Kerecee'en wuurbe badiibe gartugol Almasiihu didabol e nokkuuji di nde yeewtata.

c. Laawol Taariha - Laawol ngol don hoosa Wahyu bana ciimtol taariha ekklessiya (malla taariha neddaaku nder wakkati ekklessiya), diga wakkati Yuhanna haa timmoode wakkati. Miijo ngo ko kewuuji di gila e jamaanu Yuhanna haa e joofnirde jamaanu ina cifaa e nder deftere nde. E nder ngool laawol yimbe ko wayi no Napoleyon, Saddaam Huseyn, Pape, e Adolph Hitler e kewuuji ko wayi no WW II, doggol kominist en, dental leydeele Orop e sosde "Euro", kaalis Orop gooto, ina njiyee e deftere ndee.

d. Laawol Filosofi - Laawol firo ngol wi'i ko Wahyuuji ko deftere yimre jannginde tan goongaaji ruuhuyankooji kono nde limtataa ko kewuuji daartol bennudi walla garooji. Daartol ngol laawol firo ko e miijo wonde Wahyu ko yeewtere jowitiinde e doole guurde kewuuji, kono wonaa yeewtere kewuuji goongaaji. E kala sahaa, maandeeji dii ina paamniiree wonde ko luural potngal wadteede e nder sahaaji. Ina waawi tawa ina njogii jokkondire walla alaa. Ko dum wadi, teenjin'de ko buri teenjtude ko hollirde luural duumingal hakkunde moyyere e bonannde.

7. Kuutorgal ngam firtude Wahyu ko anndude nate moyye e gite dee, haa teenji e nder defte 14-21. Waawde yiye peeje walla yamiroore e nder yellitaare yi'annde ina foti wallitde en faamde jokkondire hakkunde ngonka daartol, demngal kuutorteengal e faandaare deftere ndee. E nder nate garooje dee, tesko-den haa teenji e tonngoodde 14-21.

Nate Wahyu

I. Naatgol (1:1-20)

Dum woni haala Allah ngam ekklessiya lesdi Asiya (1:1-11).

lisa, teddufo, baawfo, cenifo e guurfo ina woni hakkunde ekklesiyaaaji. (1:12-20)

II. Yeesu neldi bataakeji haa Ekklessiyaaaji joweedifi haa Asiya (2-3)

Efesu, Simirna, Pergamos, Tiyatira (2:1-29)

Sardis, Filadelfiya, Lawodisiya (3:1-22)

III. Suudu jappeere laamu haa asama (4:1-11)

Nelal cuusal wonande Kerecee'en: Alla ina jogii baawde e ngonka kaa (wonaa laamdo Room).

IV. Baali hoosi deftere nde siimtaa (5:1-14)

Nulal cemmbidinki ngam Masihiḅko'en: Yeesu jaali, nden o mari haaje udditugo deftere kiitaaji yeeso dow be dōwtanaaki.

V. lisaa udditi limlebbi deftere nde (6:1-8:1)

Ñaawooje 4 bonde de Alla wadi dow murtube, bakkodinbe e tooñoobe ekklessiya, ko lisaa feeñini dum, wadi dum.

1. Puccu daneewu e joom mum (6:1-2) - lisaa, konngol, jaaliido lbiliisa, ñaawoowo bakkodindo.
2. Puccu bodeejo e jom mum (6:3-4) - Kaafaawi, wolde, njiimaandi.
3. Puccu baleejo e joom mum (6:5-6) - Heege
4. Puccu daneejo e yahdiiḅe mum (6:7-8) - Ñawu, daabaaji ladde e maayde.
5. Martiriiji ina ñaagoo yobde (6:9-11). Dee ñaawooje ko dow tooñoobe eklesiya kono tooñoobe bee maa juut seeda. Alla maa rokku fartanḅe tuubugol.
6. Anndinoore nyalaande tikkere Alla e Baali. (6:12-17) Muñal Alla ina jogii keerol. Tooñoobe bee maa mbonne.

VI. Tayre ngam faamninde e wallude:(7:1-17)

144 000 Israayii Siilaabe(7:1-8)Maccube Allah fuu don hisna wakkati Allah don wurtina tikkere maako dow ganyo ekklessiya.

Yimbe mawbe e nder asamaan (7:9-17) Reende Alla ina golla! Been bennube e cadeele mawde dee ina mbeltii e kisal.

VII. lisaa udditi maande jeedifabere: Buubaaji jeedifi (8:1-21)

Detaayuuji ñalawma tikkere Alla ina yellitoo e mbaadi buubaaji jeedifi (maale jeedifi).

1. Buuba gadano : Tatabo ledde halkaade - njangu nguura.
2. Buuba didabo : Tatabo tagooje maayo e laanaaji halkaadi - njulaagu njulaagu.
3. Buuba tatabo : Tatabo maayooji e bulli mbaḅta buubde, - ndartoo ndiyam njareteedam.
4. Buuba nayabo : Tatabo naange, lewru, e koode piyi, - njiimaandi nokku.
5. Buuba joyabo (woyre adande): Bowdi ummoriidi e buubri ndi alaa do haadi ina torroo worbe - bonnugol nder.
6. Buuba go'abo (woore didabere) : konu 200 000 njillu warde tatabal aadee - njiimaandi yaajndi.

Deedoo ñaawte ko jeertinde tooñoobe e noddude be tuub kono alaa ko nafi. Jooni ko mumtugol.

VIII. Hakkunde ngam faamnude e weltinde (10:1-11:14)

Yuhanna nyaami deftere pamare (10:1-11)

So buutu jeedabo oo difii, ñaawoore Alla e gaño oo timma.

Yuhanna foondi suudu ceniindu (11:1-2)

Ekklessiya maa tampin nder hare bee Roma ammaa maa hisne.

Seedeeji didi dii mbaraama kono ngummitinaama (11:3-14)

Alla ina hisna eklesiya, goonḅindo e waaju, hay e nder torra.

IX. Buuba jeedifabo (11:15-19)

Baabilon (Rome) maa dog kono ko adii fof ko recapitulation ngam hollirde hol to o ummii e hol ko wadi o halkaama.

Debbo reedu oo jibini bidḅo gorko oo, mboddi ndii ronki warde mo e debbo oo (12:1-18). Seyḅan riiwaama ngam o waawa tuumaago subaabe Allah nden o torra ekklessiya.

Seydan noddii daabawol ngol diga maayo (13:1-18) ngam huuwtinirgo ngol ngam torrugo ekklessiya. Daaba goddo (ummoriido e leydi) ina banta dewal daaba ummortoодо e maayo. Kuutorgal Seydaane ina anndiree laambe Roomnaabe wallitoobe diine bondo dewal laamdo.

X. Daandeeji nayi ina kollita tiitoode batte hare mawnde (14:1-13)

1. Aadi Alla Nasaraaku (14:6, 7)

gooto. Kosam dam(14:14-20) Waktu mo tikkere Alla e dow...

Laamu Room arii, tooñoobe bee ndartinee.

b. Bowle tikkere anndinaama (15:1-8) E musiibaaji 7 goddi, tikkere Alla dow Roma don timma.

c. Kosde tikkere njippii (16:1-21)

Tayre adande: Sores e dow rewoobe daaba oo e...

natal makko:

Tayre didmere : Geec wayliima wonti yiyam, tagooje geec fof maaya

Tayre tatabere : Maayooji e bulli ina mbadta yiyam

Tayre nayabere: Worbe ina buubna naange

Bojel joyabol: Naafigaagal e mette e dow daaba oo e laamu mum

Bojel go'o : Konu ina anniyii habde

Tayre jeedidabere: Yerbo leydi e yiiwoonde

2. Baabilon yanii! (17:1-8)

gooto. Baabilon annditaama. Jaambaaro mawdo oo ko Room, laamu njulaagu aduna.

b. Baabilon yanii, yanii! Bonnugol laamu Room ina timmi, ina laabti.

3. Rewoobe Laamdo ina ñaawee! (14:9-10)

gooto. Armagedon e nyaamdu Joomiraawo (19:11-21). Añbe ekklessiya foolaama, halkaama haa laabi.

b. Boornugol ngol habbii (20:1-3). Seydaane foolaama kono halkaaka. O yeewtoto kadi.

c. Jappeere mawnde daneere e maayo yiite (20:11-15). Tooñoobe bee njaltinaama, ñaawee.

4. Kerecee'en maaybe nder hare don barkidina (14:13).

gooto. Hiirde dewgal baali (19:1-10). Ekklessiya jaaliido jabbaama bee Almasiihu.

b. Ummital martiriiji ngam laamaago (20:4-6) Kerecee'en don mari nasaraaku koo to be maayi.

c. Foolgol Gog e Magog (20:7-10) Kala gaño garoowo mo Seydaane waawi huutoraade ngam habde e eklesiya, Alla kadi foolata dum.

d. Asamaan e leydi kesi (21:1-8) Fooftere e fooftere wonande goondinbe

e. Urusaliima keso (21:9-22:5) Eklesiya goondindo, e noon kadi Eklesiya jaaliido, ina teddi, ina selli, ina barkini.

XI. JOKKOL E JEERTINDE (22:6-21)

Ko limtaa koo ko e NKJV so wonaa tawa ko noon hollirtee.

WADDE 1

Yeesu woni nder Caka Ekklessiyaaji

Ekklessiyaaji jeedidi:Limngal 7 don holla timmugo malla timminki, ngam maajum deftere man laati ngam ekklessiya fuu haa Asiya.

Ruuhuuji jeedidiwoni Ruuhu Ceniido Alla. Esaaya 11:1-2 ina siftora gede jeedidi de Ruuhu gooto oo jogii. "Bidngel ina ummoo e njoral Yese, Bidngel ina bida, Ruuhu Joomiraawo ina joodoo e dow makko - Ruhu hakkille e faamde, Ruuhu wasiyaaji e baawde, Ruuhu ganndal e kulol Joomiraawo."

Alfa E Omegako alkule gadane e cakkitiide alkule Gerek en, firti ko fuddoode e joofnirde (Wahayu Wahyu 22:13). Ko noon kadi konngudi dii kuutortee e Baaba e Biddo (1:8, 17; 2:8; 22:13).

Kanndaaji jeedidi kannewoni ekklessiyaaji jeedidi nder Asiya (1:20).

lisaa E Caka Lampaaji:O badiima, o woddaani (Matiyo 28:20).

Robe Dow Haa Koyde Mako E Sash Kanje:lisaa ina boornii wutte mawdo almubbe (Kuude 28:4; 29:5).

Hoore Daneere E Gaasa:Daneejo ina maantiniri laabal e nuundal.

Gite E Yiite Booydo:Gite makko ina nji'a kala ko ina wada (Ibraniyankoobe.4:13; Feññaande 19:12).

Koye njamndimaande mbaawka halkude aŋbe makko (Mika 4:13; 1 Taariik 28:18).

Daande Ndiyam Keewdam:O don wolwa bee bawde bana dow hooseere Sinayi.

Koode jeedidiwoni maleykaaji ekklessiyaaji (1:20). Maleyka firti ko "nelaado", dum noon be ngonaa maleykaaji tan, kono ina mbaawi wonde wakilaaji aadee.

Kaafaahi e nder Hundukowoni konngol Alla, wonaa linjiila (kabaaru beldo), kono ko konngol ñaawoore (Esaaya 11:4 e Ibraniyanke 4:12, 13). Miijo-dee e waylo-waylo weeyo ngo dow tulde ndee.

Yeeso Jalboowo:Almasiihu woni teddeendi teddungal Allah (Ibrani'en 1:3).

Arannde e Cakkitiinde:Ko kanko woni fuddoode e joofnirde tagoore, peeŋgol e yaakaare.

Guurdo mo maaynoo:En njahataa hay laawol ngol O yahdaani; hawra e kala kulol O hawraani e habaade hay gaño mo O foolaani.

Kuutorgal Maayde E Hades:Konngol laabtungol doo ko Hades, wonaa Jahannama. Hades ko nokku do maaybe njahata, aduna mo yiyaaka. Ina haani eklesiya tooñanngede oo annda hol jogordo jogaade maayde. "Goongdindo mi, hay so maayii, maa wuur" (Yuuhanna 11:25).

Faandaare 1 ko fuddoode deftere nde. Ndee deftere ko nelal ummoraade e Alla, ngal neldaa e Kerecee'en wonbe to Asii ko ina wona jooni duubi 100, ko lisaa, maleyka mum e maccudo mum Yuhanna neldi dum. Ina haala gede de booyataa wadde. Janngoobe bee ina poti annudede wonde lisaa ina wuuri, ina jaaldi, ina ñaawee, ina almaami, ina laamdo laambe leydi ndii, ina kisnoowo. Kadi, janngoowo oo ina anndi O artat. Duum fof ina wadi nafaore mawnde e banndiraabe men e oon sahaa be ngonnoo ko e naatde e tooñanngeeji burdi bonde e daartol eklesiya. Doo e naatgol, Alla ina rokka semmbe, cuusal e cuusal, ina hollira njardugol e mawngu Joomiraawo Kerecee'en, hono lisaa-al-Masiihu. Hono Yuhanna, yimbe fof maa njuuro yeeso koyde lisaa ñalnde wootere. Nelal man laabi ngam be donno wara ngam Linjiila Almasiihu: Yeesu woodi bawde dow maayde. Oo Bii Alla tedduo, baawdo kala, laabdo ko lisaa.

WADDE 2 E 3

Bataakeji feewde e Ekklesiyaaji

TO: Ekklessiya haa Efesu

DIGA:Jogiido koode jeedidi e junngo mum ñaamo, yahoowo hakkunde lampaaji kanje jeedidi dii ina darii

MI AANDI:golle mon, golle mon, muñal mon, e wonde on mbaawaa muñde bonbe. A jarribii wiyooobe ko be nulaabe, kono ngonaa nulaabe, a tawi ko be fenaande. A muñanii, a muñanii, a gollima ngam innde am, a suusaa.

MI WONI KO WONI E MON:a woppii yidde maa adannde (so yidde alaa, golle ngalaa nafoore - 1 Korintu 13).

WADDE:Siftor do njippidaa doo; tuubee, mbaadon golle gadane dee.

WALLA SO WONI:Mi waran haa ma law, mi itta fitirla maada diga nokkuure mum.

E FAAVORDE MON:ada yidi golle Nikolaan en (Ireneus wiya ko de majjere e majjere).

TO JAALDO:Mi hokkan mo o nyaama bibbe lekki nguurdam nder aljanna Allah.

MO JOGII NOPP, YO O NAAN KO RUUHU WI'ATA Ekklesiyaaji DI.

TO: Ekklessiya mo Smirna

DIGA:Arannde e Cakkitiinde, maaydo, wuurti

MI AANDI:golle maa, tampere maa, e baasal maa (kono ada jogii jawdi); Mido anndi kadi yattooje wiyooobe ko be Yahuuda'en, ammaa be ngonaa Yahuudu'en, ammaa be'e be suudu dewal Seydaane.

WADDE:Hoto hul hay huunde e dee gedde de njid-ɗaa hebde. Goonga, lbiliisa ina jogori werlaade [wobbe] e mon e nder kasoo ngam jarribaade on, on keban cadeele balde sappo. Goongɗin haa maayde mi hokka on kudol nguurdam.

TO JAALDO:maayde didabere ndee bonnataa dum.

MO JOGII NOPP, YO O NAAN KO RUUHU WI'ATA Ekklesiyaaji DI.

TO: Eklesiya mo Pergamos

DIGA:Jogido kaafaawi buubki, buubki, buubki

MI AANDI:golle mon, e do ngondon, do jappeere Seydaane [woni.] On njokkii e innde am, on njeddaani goondinal am hay e balde de Antipas [wonnoo] martir am goongɗindo, mo mbaraa e nder mon, do Seydaane hodi.

MI WONI KO WONI E MON:ada jogii toon jogitiibe janɗe Balaama, jannginoowo Balak wadde bibbe Isra'iila'en yattooje, ñaamde ko sakkanaa sanamuuji, e wadde njurum. Nii woni, ada jogii kadi jogiibe janɗe Nikolaan en, ko dum huunde nde njidmi. [Nikolaayankooobe njannginii renndo rewbe, wonde jinneeji e njeenaari ko gedde de ngalaa nafoore, wonde ñaamde kosam dam sanamuuji ina laabi no feewi; e hawrude e laabi heeferbe keewdi e kewuuji Kerecee'en. (Firo Aadama Clarke)]

WADDE:Tuubee

WALLA KO WONI: Mi waran haa mon law, mi haba bee mabbe bee kaafahi hunduko am.

TO JAALDO:Mi hokkan manna suudi ngam nyaamugo. Mi hokkan mo hayre daneere, innde hesere nde hay gooto anndaa so wonaa jabboowo.

MO JOGII NOPP, YO O NAAN KO RUUHU WI'ATA Ekklesiyaaji DI.

TO: Ekklessiya mo Tiratira

DIGA:Bii Alla, gite mum ina nanndi e lewlewndu yiite, koyde mum ina nanndi e njamndi mbodeeri.

MI AANDI:golle mon, yidde mon, gollal mon, goondinal mon e munyal mon. Golle mon cakkitiide dee buri golle mon gadane dee.

MI WONI KO WONI E MON:ada jaba oon debbo Yezabel, biyeteedo hoore mum annabi debbo, ina janngina, ina foodta maccube am, ina mbaɗa njurum, ina ñaama ko sakkanaa sanamuuji.

WADDE:njogitee ko njogidon koo faa ngartaa.

WALLA SO WONI:Mi werlan mo dow leeso nyawɗo, mi don yakka mo nder torraaji mawɗi, to be tuuba kuude mabbe. Mi waran bibbe maako bee maayde, nden ekklessiyaaji fuu anndan min don lincita hakkiilo e berde. Mi hokkan moodon fuu fodde kuude maako.

TO JAAL'DO:Mi hokkan baawɗe dow lenyi. O laamorani be sawru njamndi. Be don yakka bana bingel ngel bana no mi hebiri diga Baaba am, mi hokkan mo hoodere fajiri.

MO JOGII NOPP, YO O NAAN KO RUUHU WI'ATA Ekklessiyaaji 'DI.

TO: Ekklessiya mo Sardis

DIGA:Jogido Ruuhuuji Alla jeedidi dɗii e koode jeedidi dee

MI AANDI:golle maa, wonde ada jogii innde wonde ada wuuri, kono ada maayi.

WADDE:Reento, semmbidin ko heddii koo, ko ina wona maayde, sabu mi yi'aani golle maa timmude yeeso Alla. Ndeen noon, ciftoree no kebrudon e no nanirdon. tiidno-ɗaa, tuub.

WALLA SO WONI:Mi wartan bana gujjo, a anndaa wakkati mo ngartan haa maada.

TO JAAL'DO:maa boorno comci daneeki, mi momtataa innde makko e deftere nguurndam; Ammaa mi jaban innde maako yeeso Baaba am e yeeso maleykaaji maako.

MO JOGII NOPP, YO O NAAN KO RUUHU WI'ATA Ekklessiyaaji 'DI.

TO: Eklessiya mo Filadelfi

DIGA:Ko o cenido, ko o goonga, ko o jogiido coktirgal Daawuuda, ko o udditoowo mo hay gooto udditataa, mo uddita hay gooto udditataa.

MI AANDI:ada jogii semmbe seeda, ada dooftoo konngol am, a yeddaani innde am.

WADDE:Sabu a dooftii yamiroore am ngam muñde, miin ne mi reenat ma e waktu jarribo garoowo e aduna oo fof, ngam jarribaade hodbe e leydi ndii. Ndaa, mido wara law! Joggo ko njogidaa koo, mbele hay gooto waasa jaaldinde maa.

TO JAAL'DO:Mi wadan mo dabareeki nder suudu Allah am, o yaltataa fahin. Mi winndan dow maako innde Allah am e innde berniwol Allah am, Urusaliima kesum, ngol jippotoo diga asama haa Allah am, mi winndan dow maako innde am kesum.

MO JOGII NOPP, YO O NAAN KO RUUHU WI'ATA Ekklessiyaaji 'DI.

TO: Ekklessiya mo Lawodikiya

DIGA:Aamiin, Seede Goongɗindo, Goonga, Fuddoode tagoore Alla.

MI AANDI:golle maa, ko a buubaani a buubaani. Mido waawi yidde wonde ada buubtoo walla ada wuli.

WADDE:Sood e am kanje laabɗo e yiite, mbele ada heba jawdi. e comci daneeki ngam boornaade, ngam semteende baleejo mon feeñata. Duubu gite maada e gite maada, mbele a yi'a. Yidbe fuu, mi don yama, mi don yama. Ndelle, tiidnee, tuubee.

TO JAAL'DO:Mi hokkan joodaago bee am dow jappeere am, bana no mi fooliri, mi joododi bee Baaba am dow jappeere maako

MO JOGII NOPP, YO O NAAN KO RUUHU WI'ATA Ekklessiyaaji 'DI.

WADDE 1

Yeesu woni nder Caka Ekklessiyaaji

Ekklessiyaaji jeedidi:Limngal 7 don holla timmugo malla timminki, ngam maajum deftere man laati ngam ekklessiya fuu haa Asiya.

Ruuhuujii jeedidiwoni Ruuhu Ceniido Alla. Esaaya 11:1-2 ina siftora gede jeedidi de Ruuhu gooto oo jogii. "Bidngel ina ummoo e njoral Yese, Bidngel ina bida, Ruuhu Joomiraawo ina joodoo e dow makko - Ruhu hakkille e faamde, Ruuhu wasiyaaji e baawde, Ruuhu ganndal e kulol Joomiraawo."

Alfa E Omegako alkule gadane e cakkitiide alkule Gerek en, firti ko fuddoode e joofnirde (Wahayu Wahyu 22:13). Ko noon kadi konngudi dii kuutortee e Baaba e Biddo (1:8, 17; 2:8; 22:13).

Kanndaaji jeedidi kannewoni ekklessiyaaji jeedidi nder Asiya (1:20).

lisaa E Caka Lampaaji:O badiima, o woddaani (Matiyo 28:20).

Robe Dow Haa Koyde Mako E Sash Kanje:lisaa ina boornii wutte mawdo almubbe (Kuude 28:4; 29:5).

Hoore Daneere E Gaasa:Daneejo ina maantiniri laabal e nuundal.

Gite E Yiite Booydo:Gite makko ina nji'a kala ko ina wada (Ibraniyankoobe.4:13; Feññaande 19:12).

Koye njamndimaande mbaawka halkude aŋbe makko (Mika 4:13; 1 Taariik 28:18).

Daande Ndiyam Keewdam:O don wolwa bee bawde bana dow hooseere Sinayi.

Koode jeedidiwoni maleykaaji ekklessiyaaji (1:20). Maleyka firti ko "nelaado", dum noon be ngonaa maleykaaji tan, kono ina mbaawi wonde wakilaaji aadee.

Kaafaahi e nder Hundukowoni konngol Alla, wonaa linjiila (kabaaru beldo), kono ko konngol ñaawoore (Esaaya 11:4 e Ibraniyanke 4:12, 13). Miijo-dee e waylo-waylo weeyo ngo dow tulde ndee.

Yeeso Jalboowo:Almasiihu woni teddeendi teddungal Allah (Ibrani'en 1:3).

Arannde e Cakkitiinde:Ko kanko woni fuddoode e joofnirde tagoore, peeŋgol e yaakaare.

Gurdo mo maaynoo:En njahataa hay laawol ngol O yahdaani; hawra e kala kulol O hawraani e habaade hay gaño mo O foolaani.

Kuutorgal Maayde E Hades:Konngol laabtungol doo ko Hades, wonaa Jahannama. Hades ko nokku do maaybe njahata, aduna mo yiyaaka. Ina haani eklesiya tooñanngede oo annda hol jogordo jogaade maayde. "Goongdindo mi, hay so maayii, maa wuur" (Yuuhanna 11:25).

Faandaare 1 ko fuddoode deftere nde. Ndee deftere ko nelal ummoraade e Alla, ngal neldaa e Kerecee'en wonbe to Asii ko ina wona jooni duubi 100, ko lisaa, maleyka mum e maccudo mum Yuhanna neldi dum. Ina haala gede de booyataa wadde. Janngoobe bee ina poti annudede wonde lisaa ina wuuri, ina jaaldi, ina ñaawee, ina almaami, ina laamdo laambe leydi ndii, ina kisnoowo. Kadi, janngoowo oo ina anndi O artat. Duum fof ina wadi nafaore mawnde e banndiraabe men e oon sahaa be ngonnoo ko e naatde e tooñanngeeji burdi bonde e daartol eklesiya. Doo e naatgol, Alla ina rokka semmbe, cuusal e cuusal, ina hollira njardugol e mawngu Joomiraawo Kerecee'en, hono lisaa-al-Masiihu. Hono Yuhanna, yimbe fof maa njuuro yeeso koyde lisaa ñalnde wootere. Nelal man laabi ngam be donno wara ngam Linjiila Almasiihu: Yeesu woodi bawde dow maayde. Oo Bii Alla tedduo, baawdo kala, laabdo ko lisaa.

WADDE 2 E 3

Bataakeji feewde e Ekklesiyaaaji

TO: Ekklessiya haa Efesu

DIGA:Jogiido koode jeedidi e junngo mum ñaamo, yahoowo hakkunde lampaaji kanje jeedidi dii ina darii

MI AANDI:golle mon, golle mon, muñal mon, e wonde on mbaawaa muñde bonbe. A jarribii wiyooobe ko be nulaabe, kono ngonaa nulaabe, a tawi ko be fenaande. A muñanii, a muñanii, a gollima ngam innde am, a suusaa.

MI WONI KO WONI E MON:a woppii yidde maa adannde (so yidde alaa, golle ngalaa nafoore - 1 Korintu 13).

WADDE:Siftor do njippidaa doo; tuubee, mbaadon golle gadane dee.

WALLA SO WONI:Mi waran haa ma law, mi itta fitirla maada diga nokkuure mum.

E FAAVORDE MON:ada yidi golle Nikolaan en (Ireneus wiya ko de majjere e majjere).

TO JAALDO:Mi hokkan mo o nyaama bibbe lekki nguurdam nder aljanna Allah.

MO JOGII NOPP, YO O NAAN KO RUUHU WI'ATA Ekklesiyaaaji DI.

TO: Ekklessiya mo Smirna

DIGA:Arannde e Cakkitiinde, maaydo, wuurti

MI AANDI:golle maa, tampere maa, e baasal maa (kono ada jogii jawdi); Mido anndi kadi yattooje wiyooobe ko be Yahuuda'en, ammaa be ngonaa Yahuudu'en, ammaa be'e be suudu dewal Seydaane.

WADDE:Hoto hul hay huunde e dee gedde de njid-ɗaa hebde. Goonga, lbiliisa ina jogori werlaade [wobbe] e mon e nder kasoo ngam jarribaade on, on keban cadeele balde sappo. Goongɗin haa maayde mi hokka on kudol nguurdam.

TO JAALDO:maayde didabere ndee bonnataa dum.

MO JOGII NOPP, YO O NAAN KO RUUHU WI'ATA Ekklesiyaaaji DI.

TO: Eklesiya mo Pergamos

DIGA:Jogido kaafaawi buubki, buubki, buubki

MI AANDI:golle mon, e do ngondon, do jappeere Seydaane [woni.] On njokkii e innde am, on njeddaani goondinal am hay e balde de Antipas [wonnoo] martir am goongɗindo, mo mbaraa e nder mon, do Seydaane hodi.

MI WONI KO WONI E MON:ada jogii toon jogitiibe janɗe Balaama, jannginoowo Balak wadde bibbe Isra'iila'en yattooje, ñaamde ko sakkanaa sanamuuji, e wadde njurum. Ko noon kadi njogi-ɗon jogitiibe janɗe Nikolaan en, ko dum huunde nde njidmi. [Nikolaayankoobe njannginii renndo rewbe, wonde jinneeji e njeenaari ko gedde de ngalaa nafoore, wonde ñaamde kosam dam sanamuuji ina laabi no feewi; e hawrude e laabi heeferbe keewdi e kewuuji Kerecee'en. (Firo Aadama Clarke)]

WADDE:Tuubee

WALLA KO WONI: Mi waran haa mon law, mi haba bee mabbe bee kaafahi hunduko am.

TO JAALDO:Mi hokkan manna suudi ngam nyaamugo. Mi hokkan mo hayre daneere, innde hesere nde hay gooto anndaa so wonaa jabboowo.

MO JOGII NOPP, YO O NAAN KO RUUHU WI'ATA Ekklesiyaaaji DI.

TO: Ekklessiya mo Tiritira

DIGA:Bii Alla, gite mum ina nanndi e lewlewndu yiite, koyde mum ina nanndi e njamndi mbodeeri.

MI AANDI:golle mon, yidde mon, gollal mon, goondinal mon e munyal mon. Golle mon cakkitiide dee buri golle mon gadane dee.

MI WONI KO WONI E MON:ada jaba oon debbo Yezabel, biyeteedo hoore mum annabi debbo, ina janngina, ina foodta maccube am, ina mbada njurum, ina ñaama ko sakkanaa sanamuuji.

WADDE:njogitee ko njogidon koo faa ngartaa.

WALLA SO WONI:Mi werlan mo dow leeso nyawdo, mi don yakka mo nder torraaji mawdi, to be tuuba kuude mabbe. Mi waran bibbe maako bee maayde, nden ekklessiyaaji fuu anndan min don lincita hakkiilo e berde. Mi hokkan moodon fuu fodde kuude maako.

TO JAALDO:Mi hokkan baawde dow lenyi. O laamoran be sawru njamndi. Be don yakka bana bingel ngel bana no mi hebiri diga Baaba am, mi hokkan mo hoodere fajiri.

MO JOGII NOPP, YO O NAAN KO RUUHU WI'ATA Ekklessiyaaji 'DI.

TO: Ekklessiya mo Sardis

DIGA:Jogido Ruuhuuji Alla jeedidi dñi e koode jeedidi dee

MI AANDI:golle maa, wonde ada jogii innde wonde ada wuuri, kono ada maayi.

WADDE:Reento, semmbidin ko heddi koo, ko ina wona maayde, sabu mi yi'aani golle maa timmude yeeso Alla. Ndeen noon, ciftoree no kebrudon e no nanirdon. tiidno-ɗaa, tuub.

WALLA SO WONI:Mi wartan bana gujjo, a anndaa wakkati mo ngartan haa maada.

TO JAALDO:maa boorno comci daneegi, mi momtataa innde makko e deftere nguurndam; Ammaa mi jaban innde maako yeeso Baaba am e yeeso maleykaaji maako.

MO JOGII NOPP, YO O NAAN KO RUUHU WI'ATA Ekklessiyaaji 'DI.

TO: Eklesiya mo Filadelfi

DIGA:Ko o cenido, ko o goonga, ko o jogiido cektirgal Daawuuda, ko o udditoowo mo hay gooto udditataa, mo uddita hay gooto udditataa.

MI AANDI:ada jogii semmbe seeda, ada dooftoo kongol am, a yeddaani innde am.

WADDE:Sabu a dooftii yamiroore am ngam muñde, miin ne mi reenat ma e waktu jarribo garoowo e aduna oo fof, ngam jarribaade hodbe e leydi ndii. Ndaa, mido wara law! Joggo ko njogidaa koo, mbele hay gooto waasa jaaldinde maa.

TO JAALDO:Mi wadan mo dabareegi nder suudu Allah am, o yaltataa fahin. Mi winndan dow maako innde Allah am e innde berniwol Allah am, Urusaliima kesum, ngol jippotoo diga asama haa Allah am, mi winndan dow maako innde am kesum.

MO JOGII NOPP, YO O NAAN KO RUUHU WI'ATA Ekklessiyaaji 'DI.

TO: Ekklessiya mo Lawodikiya

DIGA:Aamiin, Seede Goongɗindo, Goonga, Fuddoode tagoore Alla.

MI AANDI:golle maa, ko a buubaani a buubaani. Mido waawi yidde wonde ada buubtoo walla ada wuli.

WADDE:Sood e am kanje laabdo e yiite, mbele ada heba jawdi. e comci daneegi ngam boornaade, ngam semteende baleejo mon feeñata. Duubu gite maada e gite maada, mbele a yi'a. Yidbe fuu, mi don yama, mi don yama. Ndelle, tiidnee, tuubee.

TO JAALDO:Mi hokkan joodaago bee am dow jappeere am, bana no mi fooliri, mi joododi bee Baaba am dow jappeere maako

MO JOGII NOPP, YO O NAAN KO RUUHU WI'ATA Ekklessiyaaji 'DI.

FEÑNDE 4

Jappeere Alla to Asamaan

Alla Kerecee'en Ko Jom Duniyaaru
(Naa Laamdo Room)

Damal udditiingal feewde asamaan. Kuutoragol konngol "asamaan" ngol buri nokku do Alla hodi doo. Ko woni e kala nokku koo waawaa limteede e nokku gooto. Omo woni e kala nokku. Asamaan buri wonde ngonka ko nokku. Eɗen mbaawi miijaade dum ko diiwaan ruuhu. Efesu'en 2 wi'i Masiihinjo'en don jooɗi bee Almasiihu haa asama. Filipiyankooɓe 3:20 wi'i, "Leydi men woni haa asama," Sabu Almasiihu, hannde en kebii martaba nastugo haa yeeso Allah mo woni haa asama. Damal udditiingal ina rokka miijooji jokkondire e wellitaare e yeeso Alla.

Jappeere laamuina hollita njiimaandi, doole, laamu, njiimaandi e laamu. Ko buri dum heewde ko mobelaaji tan. Maa en njanngu ko fayti e "jappeere laamu" laabi 38. Njobdi ndii ina laabi: Alla ina jogii kala huunde.

Kaaye tedduɗe: Joodiido e jappeere ndee ina teddi, ina mawni, ina jalba. Alla ina mawni no feewi.

Tobowoni maande aadi yurmeende. Yeew Fudɗoode 9 e Ezekiel 1. Ndee doo yi'annde maa haalan ñaawooje Alla kulbiniide kono yimbe makko ina poti annude yurmeende makko kadi!

Mawbe noogaas e nayomaande eklesiya. Nder limngal liman'en nder Alkawal Kesal, 24 woni limngal limngal liman'en hakkunde liman'en. (1 Taariha 24:1-19). Kuutorɗe mabbe ko "stephanos", kuɗol jaaliido, wonaa kuɗol laamɗo. Be njoodii e jappeere laamu, be ngoni ko e laamde (Wahayu Wahyu 1:5, 6). Kosam danejam ina hollira laabal e golle moyye seniibe (Wahayu Wahyu 19:8). So duum bennii, hol been yimbe laabtube, jaaltaabe, laambe, be ngonaa almuɓbe Alla heewbe golle moyye, be nguurdi e jokkondiral tiidngal e Alla? Ko kambe ngoni Kerecee'en! Ko dum woni eklesiya! Ko kambe ngoni almaami laamɗo! Janngu 1 Piyeer 2:5, 9; Feññaanaande 1:6; 5:9, 10; 20:4, 6 e 1 Taariha 23:4. Caka mabbe, ujine noogas e nayo (24.000) woni ngam aynugo kuude suudu Jawmiraawo, ujine njoweego'o laatoto mawbe e alka'en.

Yiite, daandeeji e buubolsahaa fof hollirde kollirgol tikkere e doole Alla kam e sahaa mo o haaldata. Yeew Ibraniyankooɓe 12. Daande Alla ina firta kulhuli wonande murtube kono ko yaakaare wonande dooftotoobe.

Fitirlaaji yiite joweediina hollira Ruuhu Ceniido Alla (Wahayu 1:4). Ko yiite sabu ko kanko anndi fof, ko kanko feeñini fof.

Geec gilaaswoni seerndude hakkunde Alla e kala tagoore leslesre. E nder suudu Suleymaana, (2 Taariik 4:2-6), maayo njamndi mboɗeeri ina wadee hakkunde almaami e nokku ceniicfo do Alla feeñini. Alla ko Ceniido (ceertuɗo).

Tagooje nay guurdewoni kerubam, daraniibe nuundal e senaare Alla. Ko kambe ngoni otooji konu Alla (Ezekiyel 1 e 10). Be njiya fof. De nanndi e daabaaji ngam halkude, semmbe ngam golloraade, hakkille ngam gollude e yaawre ngam wadde yidde Alla. Nelal ngal ko Alla ina jogii kabirde no feewi ngam habaade kala gaño.

Wertude kubeeje yeeso jappeere laamuina maantiniri dewal (submission) ngal joofataa.

Feññaande ina janngina nasaraaku eklesiya, Kerecee'en, dow tooñoobe Roomnaabe. Hare nde maa tiid, heewbe maaya heen pittaali mum en. Dille hare ina mbaawi hulbinde janngoowo oo noon, hade yi'de hono ndee doo cadeele, ina haani rokkude leñol Alla yaakaare e hoolaare. Ko noon njiyruuden baawde e njiimaandi Alla. Ko wayi no ko woni e nguurndam koo, alaa ko nafata. Kala Kerecee'en ina poti anndude e dow goonga wonde Alla ina jogii doole e winndere ndee. Kuude fuu don kawta ngam nafuuda yidbe Joomiraawo, be noddaama bana anniya maako (Roomnaabe 8:28). Ekklessiya don yeeso joodorde laamu Allah wakkati fuu. Taa hul!

FEÑNDE 5

Mbaalu Yettu Deftere nde

lisaa Waraama Kono O Wuuri, O Haani Feññinde Ñaawooje Garooje.

Deftere nde siifiwoni habaru kiite Allah dow konne'en Ekklessiya nder hare nde Ekklessiya habi bee Roma'en.

- **Siilaado e siileeji jeedidifirti** ko loowdi maggal suudaama so wonaa tawa won udditoowo siile dee. Faandaare siile ko hadde dum feeñde.
- **E junngo makko ñaamo:** Hoto yejjit hay dara wonde ko fayi arde ko e junngo Alla ñaamo (tidngo). Laamuuji, konuuli e sosiyeteji keewdi ina mbaawi jogaade batte e nder nguurndam maa kono ko Alla jogii ko jogori aroyde.
- **Lion Yahuudawoni** lisaa (Genes 49:9, 10), laamdo leñol Yahuuda.
- **Dadi Daawuuda:** lisaa ko iwdi Daawuuda (leñol banndu) kadi ko iwdi Daawuuda (hono Tagdo).
- **Baali mo mbaraa:** Waraama sabu o dooftiima Baaba haa timmi. Waraama ngam o yidi bakkodinbe. Yuhanna 1:29 - Baali Allah mo itta hakkeji duniyaaru. Kono oo mbaalu kirsangu, kiraangu ina woni e koyde makko. O wuuri kadi! Mbaalu teenjini neddaagal makko e dooftaare makko. Neddanke e lesdikiniido berde maa fotndu mbootu e pade mum daabaaji e nder ndee deftere. Yeew Yuhanna 1:36; 1 Piyeer 1:19; Esaaya 53:7.
- **Gacce jeedidi:** Omo jogii doole timmude
- **Gite jeedidi:** 2 Taariha 16:9 "Ngam gite Joomiraawo don dogga haa duniyaaru fuu, ngam hollugo semmbe maako ngam bernde maako don goondina mo."
- **Jimol Kesol** Jimol booyngol ngol ko ngol Muusaa (Wahayu 15:3), ngol o yimnoo nde Alla rimdini Israaiilaen e jeynge Misira. Jimol kesol woni kollirgol kesol baawde Alla e moyyere mum ngam hisnude leñol mum.

Be laamoto dow leydi: Kono Kerecee'en ina laami tawo. Feññaande 20:6 ina wiya wonde seniibe bee ngonata ko almubbe nde be ngonnoo almubbe. Ndee doo demngal ina teenjina tan wonde barke jooni oo maa jokku. Jokkondiral ngal Kerecee'en njogii e Almasihu timmataa, hay e maayde.

Suura 4 holli baawde Alla e suura 5 holli yurmeende makko, (Alla Tagdo e Alla coodoowo). Joom baawde laamdo winndere ndee ko neddo jiddo leñol mum e sadak. lisaa habi hare juude e juude e Seydaane kadi

ina joginoo yiye ngam hollirde dum kono o dañii! Dee ko konngudi cuusal wonande ekkol torraado. "Taa bernde maa mettin. Goongdin Alla, ngoongdin kam!"

FEÑNDE 6

Laamdo Udditii Siiluujj

lisa hollitii ñaawooje Alla nayi bonde
Ngam Ruugo dow Añbe Ekklessiya

Pucci Nayi, Pucci e Hennduko ñaldí Alla nay mettudi (kulbiniidi). Yeew Feññaanaande 7:1 e Zakariya 6:1-8 ngam yeewde no henndu nayi nduu woniri yaañorgal Alla e dow dōwtanagol ngol, kadi ñiin ina nanndi e pucci nayi ceertudi ñii. Alaama oo ina faamniree e nder Ezekiyel 14:12-23. E heege, e daabaaji ladde, e kaafaahi e ñawu, Alla ina ñaawa leñol bonngol. E nder Feññaanaande 6 en njiyii ñaawreeji 4 kulbiniidi, pucci nay ñii ngam anndude ko dum woni haala, kono en njiyii puccu goddo ina yalta e yeeso heddiibe bee. Ngam jogaade limoore nayabere ndee, ndeen, ñawuujj ñii ina kawra e puccu nayabu nguu.

Wadde puccu daneejoko lisa, Konngol Guurngol ñaawoowo e jaaliido. Yeew Feññaanaande 19:11-16; Yuhanna 12:48 e 1:1-4. Kudol makko ko kudol jaaliido. Nokku puccu makko ina maantiniri laabal e nuundal.

Wadde puccu Bodeejoina maantiniri wolde. Bodeejo ko mbaydi yiyam.

Wadde puccu baleejowoni heege. Yeew Ezekiyel 4:10, 16 ngam yiyde ndee maande. E njuuteendi nguura ina fotndee sabu ina famdi. Kaalis toddaado oo ko njobdi ñalawma gooto ko dum wadi neddo ina foti golloraade ñalawma fof ngam soodde seeda e ko ñuri himmude e nguura. Ko wonaa nafoore, diine e nebam, ñakkaani sabu hay gooto waawaa soodde dum. Kaalis mabbe fof maa huutore tan ngam wuurde.

Wadde puccu nguu:Ngoldoo ñaawoore timminii limre pucci nayo ñii. Ko ñaawoore Alla e mbaadiiji mum fof. Pale ko colour maayde.

Feccere nayabere:Ngoldoo ñaawoore ko feccere wonaa timmunde. Haa jooni ina woodi fartanje tuubde e dogde e tikkere Alla.

Siilde joyabere: Caggal nde ñe njuubbini leydi ñii e ñeen ñaldí, martabaaji ñii ina ngulla ngam yobde. Jaabawol Alla ko "wona tawo ... ko ñuri heewde e Kerecee'en ina poti maayde!" Ndee doo demngal ina laabndii banndiraabe torraabe bee wonde Alla ina joginoo doole. Huunde fof maa wadtu e peeje Alla. Be mbaawi fooftaade sabu njobdi mabbe ina selli.

Yerbo leydi, naange baleeje, lewru yiyam e koode buubde: Dum ko tikkere Alla rumpaande e dow wadboniibe. Yerondir dum e Yowel 1:15; 2:1-2, 10, 11, 28-32; Sefaniya 1:14, 15 e Esaaya 13:6-11. Yuhanna huutiniri demngal annabo'en nder Alkawal Kesal ngam hollugo natal halkere. Ko demngal maande wonaa demngal gonngal e mbaydi. So hoodere wootere tan yanii e leydi, nguurndam doo ina gasa. Kono e nder njiimaandi nguurndam ina jokki. Njobdi ñii ko leñol gaño ngol ina foti ñaaweede, maa fad. So Alla ruttii e gaño ñaawoore mum, hay gooto dadataa.

lisa fuddii hollirde ko arata yeeso ko fayti e hare hakkunde Alla e gañiibe mum. En nganndii tawo limre sakkitiinde e kala luural hono ngal. Allah don yama añbe ekklessiya. O wadan be no o wadannoo leyyi bondi dii gila ko booyi. O addan be ñawuuji feccere ngam noddude be tuubde. So ina golla - ndeen mawdo! So be njabaani o beydat tiidnaare haa be tuuba walla halkaa. Hay so Kerecee'en martiraabe bee dabbiri yobde, Alla ina jogii doole timmude, maa yahdu no haanirta nii, hay so Kerecee'en burbe heewde maaya. Ndeke noon, hol ko boni e ittude e oo aduna booydo bondo ngam yahde wondude e lisaa? Haa jooni, ñawuuji dii ina njokki. Naamnal teentungal naamnaama, "Hol mo darotoo e ñalawma tikkere Alla e Baali?" Jaabawol ngol ina tawee e tonngoode 7.

FEÑNDE 7

144 000 Maccube Alla Siilaabe

Tokkuba Almasiihu don mari maande ngam hisnugo
Ko adii nde Axe Faddotoo e Rome

Sigilde e tiinde. Ndee maande ummorii ko e Ezekiyel 9. Ko adii nde o neldata jukkungo ngoo e dow leñol ngol peewnoowo e peewnoowo fof nguurnoo, Alla yidiino hollirde peewnoowo wonde maa o seerndu hakkunde mabbe. Sigirde nde wonaa goonga kono ko laawol ngam wiye maccube mum, "Joomiraawo ina anndi mo jeyaa e mum." Duum wonaano seedantaagal wonde Kerecee'en nji'ataa wondude e bonbe nde Alla fiyi aduna taariindi mabbe. Dum firti ko ndeen torra wonaa jukkungo wonande be. Janngu Ezekiyel 21:3, 4 yeewaa wonde goonjinbe, hay so be ndarnaama, maayii no bonbe nde Baabila halki Urusaliima e hitaande 586 ko adii jibineede lisaa Seerndi dum ko goonjinbe maaybe bee kebii nafaore kono bonbe maaybe bee kebii nafaore.

144 000 Israayiiil. Hol no foti maccube Alla limtaa e nder Ezekiyel 9? Kambe fof! So duum bennii, ko doo. 144 000 ko Kerecee'en fof. Sappo e didi ko limoore yimbe Alla (leyyi Isra'iila 12, nulaabe sappo e dido). 12x12 ina teentina wonde ko dum fof woni leñol Alla. Ujunere (1000) ko limoore ngam timminde walla timmude. Be Isra'iila'en ngam Isra'iila'en woni yimbe Allah. Pol nder Galaatiya'en noddi ekklessiya "Isra'iila Allah." Piyeer (1 Piyeer 2) noddi ekklessiya lenyol ceniingol. 144,000 doo firti ko ekkol winndereyankeewo.

Caadeele palde, boorniide daneje: Ko cfuum woni natal weltaare, juulde 6uu6ol 6urnde welde e juulde yahuud en fof.

Hoto meed wonde weelo... ina maantiniri bamtaare e ndeenka (Esaaya 25:8; 40:8-10 e Jabuura 121:5, 6).

Feññaande 6 ndee joofniri ko e naamnal "Moy darotoo e ñalawma tikkere Alla?" Wahyuuji 7 ina njaaboo naamnal ngal: "Jeyi Alla." Maccube Alla fof ina ngondi e ndeenka makko kadi sigil ngol golliima! Maccube Allah wuurbe nder kiita Allah dow Roma, be keddii bee goongaaku Allah, jooni be don bee Almasiihu haa asama be don seyo. Sigil jeyi reenoowo golliima tigi rigi! 144,000 e jamaanu mawngu nguu ko yimbe goote, Kerecee'en googcfinbe, yi'aa6e ko adii e caggal 6uu6ol ngol Alla addi e dow leydi Room. 144,000 don mari maande ngam be rewa nder torra nden jama'aare mawnde woni wurtube nder torra. 144,000 kebi

maande Allah dow tiinde maɓɓe nden ekklessiya kebi maande Allah dow tiinde maɓɓe (Wahayu Wahyu 3:12). Maccube Alla fof ina njogii ngaal maande (Wahayu Wahyu 22:4). Jamaanu nguu ina jokki e Baali oo, 144 000 ina njokki e makko (Wahayu Wahyu 14:4). Ekklessiya woni e sahaa kala maa won jaaliido.

FEÑNDE 8 e 9

Buubaaji jeedidi dii ina fuda

Alla Yamirii Ñawande E Aduna Torroobe Eklesiya

Silmude e nder asamaannoddi hakkillaaji e teenjugol ko jogori aroyde. Ko roll tammorde hade feccere hulɓiniinde. Won foftere ngam hollirde wonde Gamtaare Alla ina leeltina ngam rokkude bakkodin6e wakkati ngam tuubde (2 Piyeer 3:9); leelgol hade jubɓule dee anndinde ñaawoore ndee.

Buubaajinodda yim6e 6ee ngam hawrude e kadi 6eydude jeertinaango (Limlebbi 10:1-5). Buubaaji dii maa anndin ñaawoore Alla dow tooñoobe eklesiya.

Uurngolina siftina en siile joyabere do martabaaji dii naamndii yobde warbe mum en. Jooni noon, deen ñaawde ko jaabawol duwaawu maɓɓe.

Yiite ummoraade e hirsirdeAlla ina jaaboo duwaawuuji goonɗinbe (Yaakuuba 5:15-18).

Buuba gadano.Alla ina ñaagoo nguura (ledde). Siftor ñawu Kuugal 9:24.

Buuba dɗifaɓo.Alla ina ñaagoo njulaagu nguu. Geec ina maantiniri leyyi dii (Esaaya 57:20; 17:12ff e Feññaande 17:1, 2, 15). Kodorde dee ko leñol ngol ñaawetee (Yeremiya 51:25; Amos 4:1 e Esaaya 2:2). Siftoree musiiba gadano Misira.

Buuba tataɓo. Alla ina wara ndiyam njareteedam. Siftor musiiba arandeejo haa lesdi Misra.

Buuba nayabo.Alla ina yattoo nokku oo. Siftor musiiba 9bo leydi Misira. Ina waawi wonde ñawu nguu (Yowel 2:10) walla demngal firo ñaawoore e nder kuubal (Esaaya 13:10, 11; 34:4-5).

Jodɓe e dow leydi beenwoni bonbe so en yeewtindiima e hodɓe e asamaan (13:6) Yeew 3:10; 6:10; 8:13; 11:10; 12:12; 13:8, 12, 14; 14:6; 17:8. Seniibe bee, hay so ina nguuri doo e leydi, ina njiyee ko yimbe hodɓe e asamaan (12:12; 13:6).

Buuba joyaboko fenaande ndernderiire.

Hoodere dogndeko Seyɗaane, laamdo aduna oo, buubnoowo hakkillaaji yimbe (2 Korintu'en 4:4).

Cumu ummoraade e buubri ndi alaa les. Seyɗaane ina addana yimbe yahde e nimre. Yeew Proverbes 14:34. Rome yani e feccere sabu ñakkeende moraal nder mum. Roma'en 1:24-28 holli no renndo ngo hebiri ngam salaago tuubugo. Janngu Efesu'en 2:2.

Bowɗi. Decadence e nibbere ina ngaddana ñakkeende hoolaare, kulol, mettere, hoolaare e jiiɓru nder bernde, gede de torrata yimbe fof. Nafore maɓɓe no ñardugol debbo nii ina suudii doole maɓɓe halkoore. Koppi njamndi ina kollita no halkude di tiidiri.

Sigilde Allahollirta ko doo ko musiiba mo limtaa e nder simoore 7 e Kerecee'en ina ndeenee.

Buuba go'owoni njiimaandi yaajndi.

Maayo Efratko doon konuuli gaño dii fof ummorii (Esaaya 9:7, 8; 11:15; 7:20).

200 000 000ko limoore mawnde haa hulbini gaño, addani seniibe weltaade.

Yeesu holli timmoode habaru kiitaaji Allah dow torroowo mawdo mo Ekklessiya - Laamu Room. Kono joofnirde ndee warataa doon e doon. Alla e yurmeende mum ina etoo kadi waawnude bonbe bee tuubde hade mum en halkeede. Kono alaa ko nafata. E yeeso jukkungo Alla, haa jooni ebe caloo tuubde e golle mabbe bonde. Oo gaño ina jogii bernde tiidnde, fanatik, rokkaande bakkaat. Ko huunde nde alaa yaakaare. Heddii tan ko halkaade be. Buutu jeedidabol ngol fufan.

WAÑU 10

Deftere tokosere nde

O Jabi Yamiroore nde, O Jokki Annabaaku
Ekklessiya Goongdindo Waajo Linjiila Les Torra

Deftere tokosere ndewoni golle de Yuhanna rokki ngam jokkude waajaade.

Weli e hunuko.Hono no Ezekiyel 2:8; 3:3, ina weli, ko konngol Alla (Jabuura 10) kono ina metti sabu haala waaju ko ñaawoore. Ko kabaaru bonde. Nyaamde deftere ndee firti ko Yuhanna jaɓi golle anndinde oo kabaaru bonco.

Wakkati yotti ngam Allah yoban yiyam seniibe maaybe. Alaa ko heddii heen so wonaa leeltude. Rido ngoo maa fad jooni.

WADDE 11

Seedeeji didi

Kabirgal poodondiral ngalko noon woniri e Ezekiyel 40:3, 4; 42:20. Firti ko seerndude gede cenide e de cenaaka. Huunde fotnde ndee ina seerndaa e gede keddiide dee ngam reeneede.

Suudu Allah e hirsirde maako. Nde Wahyu hokkaama, nokkuure Allah woore tan woni - ekklessiya. (1 Korintu'en 3:16; Efesu'en 2:10-22).

Lebbi 42woni maande yonta tooñanngede kono ko Alla reeni dum. Lebbi 42 =1260 balde = duubi 3 1/2 = waktu e sahaaji e feccere waktu. Ko wakkati laamu daaba (13:5), torra wuro ceniingo (11:2), nde seedeeji ceedtii (11:3) e nde debbo oo reena e nder ladde (12:6, 14). Alaama oo ummorii ko e nguurndam Iliyaas mo lisabel torri duubi 3 1/2 nde o suudii e nder ladde, nde Alla reeni mo.

Seedeeji didimaande eklesiya. Zakariya 4:1-4 ina huutoroo limre wootere. Ledde didi oliif dee ko lampaaji didi di ngoni dido nelaabe (laamdo e almaami). Yeew Feññaande 1:12, 13, 20.

Sodoma, Misra e Urusaliima.Dee ko inde maandeeji wonande wuro wooto. Sodom woni joodorde njurum. Misra woni bernde maccungaagu. Urusaliima woni joodorde diinaaji bonfi. Hol wuro e jamaanu Yuhanna ngo dum fof wonnoo? Room!

Wafde e koyde mabbe.Ekklessiya nanndi les e yaasi haa gite duniyaaru ammaa Allah hokki mo nasaraaku.

Buuba 7bo oo ina soomi.Ekklessiya doo ina jogori naatde e cadeele mawde kono ina joginoo hoolaare wonde Alla ina reena dum. O tayaama kono o reenaama. O wakiili bee seeda'en dido be waajata linjiila wakkati torraaji haa be maayi yonki mabbe ammaa Allah hokki be nasaraaku haa jooni.

WADDE 12

Dragon Riiwaama e Asamaan

Seydaane, Booydo e Foolde, Ñaawi Eklesiya

Debbo gootoe nder deftere nde ina heewi maande leñol (Esaaya 50:1; 54:1ff; Mika 4:9ff e Ezekiyel 16).

Oo debbo ina lomtoo leñol Alla cubaado ngol. Ko adii duum, leñol cubaado Alla ngol ko leñol Israa'iila. Gila e leggal bardugal ko kanko woni eklesiya.

Koode sappo e dīdi andinde mo ko leñol Alla (leyyi 12 Israayiiil e nulaabe 12). Yeew koydol Yuusuf e nder Fuddoode 37:9-11.

Oodoo korona (stefanos) firti ko jaaliido. Konngol godngol ngam kudol (diademata) ina hollira doole laamdo.

Yimbe subaabe Allako adii Kalvari ko leñol Israayiiil gonngol e banndu. Isra'iila Allah gila Kalvari woni ekklessiya. Yeew 1 Piyeer 2:9. Maana boodfum waawan laataago "Isra'iila Allah" (Galaatiyanko'en 6:16) woni lenyol Yahuudu'en ko adii leggal bardugal e ekklessiya baawo leggal bardugal.

Naafigaagal jibinannde ina hollira cadeele de Isra'iila'en njogori dañde nde be daminii laawol juutngol ngol be ngaddata Almasiihu e nder aduna (Mika 4:9, 10; Yeremiya 4:31; 13:21).

Mbaroodi ndii woni Seydaane. Ko o bondo, jom njurum (bofteejo). Koye jeedidi e luwe sappo maa njokkondir e daabaaji ummoriidi e maayo, ko dum wonata kuutorgal makko ngam torlaade e nder ndee doo mbaydi. Omo jogii koronaaji (diadems - koronaaji laamdo) lomtooji laamu siwil kono wonaa "stephanos" sabu o jaaldani. Doole makko ina njiyee e wutte makko. E nder murto makko e Alla (ko adii nde aduna oo sosaa) o 6uuccii e makko tataɓal maleykaaji Alla (ko koode njiylotoo). O yidiino warde lisaa nde o jibinaa ndee, o yidiino (warde sukaabe to Baytilaama) kono o dañani. O foondi nde Yahuudu'en yidi wargo Yeesu haa Nasaratu (Luuka 4) e nde be yidi wargo mo kaa'e (Yuuhanna 8) ammaa bo'o be donno yama. O etiima kadi e nder jeereende (Matiyo 4) e jarribooji kono o dañani.

Biddo gorko ooko lisaa dadnoodo e peeje Seydaane fof ngam halkude mo, hay so o waraama e leggal bardugal, ummiima ñalnde tatabere. O ummii dow, o joodii banngge ñaamo Alla ngam fuddaade laamu makko. O laamii jooni e sawru njamndi (Jabuura 2:6-9) e nuundal (Jabuura 45:6). Yeew 1 Laambe 2:12; 1 Taariha 29:23; Jabuura 2:7 e dow; Kuude Nelaabe 2:29-36 e Feññaande 3:7, 21.

Hare nde to asamaan Seydaane riiwi dum. Ko buri teentude doo ko yeewde nde ndee hare wadi e hol hakke Seydaane wonnoo e asamaan haa lisaa yetti asamaan. Aaye 10 hollirii wonde Seydaane riiwaama nde kisdam ari; woni nde lisaa maayi, ummii, ummiima ngam fuddaade darnde mum e ñaagaade leñol mum. Kono hol ko wadi Seydaane ina woni e asamaan? Hol ko o wadatnoo? O woni ko e tuumaade leñol Alla cubaado jamma e ñalawma (ina fotnoo). Ko duum o woni e wadde e deftere Ayyuuba, kono o dañani hay huunde nde o tuuma Ayyuuba. Gila lisaa jaaliido oo naati asamaan, Seydaane nattii waawde tuumaade yimbe Alla coodtiibe bee.

Roma'en 8:33-4 don holla nder demngal laabngal ko haalaa doo bee demngal firo. "Moy don yama be Allah subhi be? Allah don goondina, moye don yama? Almasiihu Yeesu, maaydo - ko buri dum, ummitinaado - don haa nyaamo Allah, don toro ngam en."

Seydaniijo, tuumoowo, nattii waawde tuumaade leñol cubaado Alla ngol e bakkaat sabu Almasiihu maayi ngam yobde bakkatuuji men, ummiima e maayde, o hooti dow asamaan ngam wadde duwaawu ngam men.

Laamu arinde lisaa hebi laamu (doole, laamu e njiimaandi). Yeew Matiyo 28:18 e Kuude Nelaabe 2:36.

Debbo tooñaado oo(Isra'iila Alla) woni ko tikkere mboddi ndii, nde wonnoo lisaa dadii e makko. Teskoden wonde aayeeji 13-16 ko yellitaare burnde laabtude e ko haalaa e ciimtol e nder aaye 6. Seydaane, 6uu6cfo e peeje mum ngam halkude lisaa, 6uu6cfo e riiwtude mo e asamaan, ina yaha caggal ekkol. No Isra'iila doggiri haa ladde ngam doggugo Fira'awna mboddi (Jabuura 74:13; Esaaya 51:9 e Ezekiyel 29:3) nden be donno yabbitoo dow baagal bingel ngel haa be don hisna (Kuude 19:4), non boo Ekklessiya don torra ammaa Allah donno reena.

Ilam ndiyam damwoni jarribo adanngo ngo Seydaane wadi e eklesiya (torre yahuud en). Yeew Esaaya 8:5-8. Hol ko joofni tooñange yahuud en? Roomnaabe mbadi dum nde be mbonni Urusaliima e hitaande 70 caggal lisaa (Yeew Jabuura 144:7).

Ndee doo deftere ina hollita daartol njiimaandi annabaagal. Isra'iila tampi no feewi e daartol mum kono waawii addude Almasiihu e aduna. Seydaane yidiino halkude lisaa kono o dañaani. lisaa, caggal ummital mum, artii e asamaan ngam laamaade kadi, e yiyam mum, ngam ñaagaade leñol mum. Seydaane nattii jogaade hakke tuumaade leñol Alla cubaado ngol e bakkaat. Seydaane, mettini heen, hersinii, foolii, tikkani. Kono ko o waawi wadde tan ko bonnude ekkol doo e leydi. O ummini torra Yahuudu'en ammaa Allah reeni ekklessiya nden lenyi duniyaaru darni torra man wakkati Roma'en halki Urusaliima. Seydan woppaani nde Yahuudu'en don yama ekklessiya. Bojel don holla yahugo haa maayo leyyi, ngam dabbitugo kuugal feere ngam huuwugo dow yonta(ji) garoowo nder ekklessiya. Ko laamu Room wonnoo. Faandaare 13 ndee hollirta ko mboddi ndii ina noddada Rome e nder leyyi dii ngam wadde golle mum bonde.

FEÑNDE13

Daabawol ngol yalti nder maayo

Laamu Room Subaama ngam Wontude Pawn Seydan ngam Torra Eklesiya

Daaba maayowoni laamu siwil Rome (laambe) tooñoobe eklesiya. Faandaare 17 nde wi'an daaba "woni" to laamiido feere torra ekklessiya nden "wona" to laamiido feere torrataa.

Koye jeedifiwoni koye jeedifi de Room mahi e dow mum en kadi laambe jeedifi (laambe). Yeew Feññaande 17. Oo daaba ina nanndi e daabaaji tati, mboddi, mboddi e mboddi. Duum ina siftina en Daniyel 7 do deen daabaaji ngoni laamlaamuuji tati aduna di adii laamu Room - Baabilon, Media-Perse e

Geres. Daaba nayabo mo Daniyel 7 hollirta oo, feeñataa doo e nder Feeñiinaande sabu daaba nayabo oo ko laamu Room. No Daniyel nii, daabaaji gondi e Room dii ina njogii sifaaji heddiibe bee fof kono ina buri bonde (crueler).

Hoore gaafiido ooko maayde Nero, laamdo joyabo. Ko kanko woni daaba nde o torri eklesiya (o wari nulaado Pool). Nde o maayi tooñange ngee dartii (daaba oo alaa) kono feeñii lefol e nder Rome wonde o artirta e nguurdam. Nde Domician yetti jappeere laamu, heewbe mbiyi ko Nero wuurti. E nder doggol njiimaandi ndii, daaba oo wuuri sabu o torrii eklesiya.

Jodbe e dow leydi beenwoni goondinbe nde tawnoo almuɓbe lisaa ina njoodii e asamaan (v6). En paamii wonde eklesiya ko suudu Alla, dum woni Alla ina joodii hakkunde yimbe mum. Yeew Efesu'en 2:6; Kolosi'en 3:1ff e Filipi'en 3:20. Ciftoren wonde e nder ndee deftere, wonbe e asamaan bee ko goondinbe, wonbe e leydi bee ko goondinbe.

Daaba leydiwoni ko e leydi e nokku asamaan. Iwdi maggal ko neddo, ko goondindo. Nafooore makko wayi ko no mbaalu (ina yeñtina lisaa) ina anndina mo wonde diine. Daande makko no mboddi e nokku mbaalu ina hollita wonde ko o diine fenaande (dewal laamdo). Nde saaki e nder Laamu nguu nde Kerecee'en njabaani sujjande laamdo oo, be njubbinaama.

Alaama gondo e hoore. Maccube Alla 144 000 bee mbadaama maande e tiinde mum en e nder simoore 7 ngam hisnude be e tikkere Alla. Rewoobe daabaaji dii kadi mbadaama maande ngam reeneede e tooñangeeji daabaaji dii. O tooñii be ngalaa maande. E nder daartol, Rome sosi fedde (hono senndikaaji gollotoobe) ngam yellitde nguurdam yimbe bee e saliiibe rewde laamdo oo, kebii hakkeeki mum en siwil en e hakkeeki mum en njulaagu.

Limre ndee666 ina anndina daaba oo. Heewbe yeewtiima peeje limooje ngam rokkude nafooje kala alkulal alkule (hono no limooje Roomnaabe nii) e beydude heen denndaangal nafooje innde keeriinde ngam arde e 666. Njeñtudi ndii hollitii Nero, paap katolik, Napoleyon, Ronald Reagan, ekn gorko. No jeedidi kollirta timmude (allaamdo nii), jeegom ina famdi timmude (aadee). Jeegom tati teerjini ko o neddo tan. Nulal man woni: Daaba hulbinoowo ekklessiya, hulnaaka. Ko o neddo tan.

Faandaare 12 ndee joofni ko e Seydaane tikkere e mette sabu o waawaano halkude lisaa. Jooni o yidi halkugo ekklessiya nden ngam wadugo dum o mari haaje kuugal torra. O subii ko Rome - bondo, mawnikiniido e bondo. Seydan hokki Ruum laamu ngam laamaago lenyi e wadugo joodiibe dow lesdi ngam rewgo Ruum. Ko noon laamdo Room biyeteedo Domitian fuddorii torra mawka e nder Eklesiya. O fotnoo ko foolde haa laaba cer, yettoode Alla.

WADDE 14 & 15

Daande Nayi Kollita Jaabawol Hare nde

Jimol Kesol- firti ko hollirde moyyere Alla hesere (Esaaya 42:9ff). Ko kisnaabe e lisaa tan mbaawi yimde ndee jimre. Ko kambe tan kebata moyyere Alla ndee fof.

Daandeeji Nayi- ko tiitoofe nay kollitooje batte hare hakkunde Room e Eklesiya. Ko 6en ngoni 1) Aadi Alla jaalcfi! 2) Baabilon yani! 3) Rewoobe laamdo ina ñaawee ! 4) Kerecee'en maaybe e hare ndee ina barkini!

Kosam alkamaari- woni kisndam goonjfinbe (Yeew Matiyo 3:12, 20 e Amos 9:9, 10).

Kosam Reserjwoni ñaawoore bonbe e nder ndee hare.

Cast jikkuuji ina teskaa e ndee hare. Bannge gooto ko mbaalu (nedɗanɗe e nedɗanɗe) e makko 144 000 gorko jom suudu ina njimra jimɗi e jimɗi. Bannge goddo oo ko mboddi (bonndi, tiidndi, mbonndi) e wondude e mum daabaaji ummoriidfi e maayo, annabi fenaande (daabaaji ummoriidfi e leydi), e laambe sappo e konu mum en e jamaanu mawngu, kambe fof e maande daabaaji dii. Waktu hare arii. Kono hol keboowo? Njeñtudi ndii meedaa sikkitaade! Jaabawol ngol ina anndaa tawo, hay so hare ndee (e ndeedoo yiytere) fuddotoo. Ganyo ekklessiya yoban ceede ngam aybeeji maako ammaa koo Kerecee'en maaybe nder hare man don barka!

Bowls tikkere -Waktu oo Yottii Ngam Timminde Ñaawooje Alla E Dow Room.

Geec gilaasyeeso jappeere laamu bana no woni nder Wahyuuji 4:6 holli senaare (seerndi) Allah. E nder Alkawal Kesal, almuɓbe ina poti rewde e maayo njamndi mbodeeri hade mum en naatde e nokku cenido. Geec jillondirdo e yiite ina hollita jaaltaabe sara jappeere laamu ina laabtinaa e torra. Yeew Filipiyankoobe 3:10 e dow mum.

Suudu cenindu nduu heewi cumu.Yeew Kuugal 40:34 e dow; 1 Laamiibe 8:10, 11 e 2 Taariha 5:13, 14. Cumu nguu ina hollita wonde Alla ina woodi e darnde Ñaawirde ndee kadi gooto fof ina foti dartinde kala ko woni, deyya, ndaara tan.

Wakkati rufa tikkere Allah dow yimbe kallube yottake.

WADDE 16

Bodeeji jeedifi tikkere

Bodeeje jeedifiina nanndi e buubaaji jeedifi dii so wonaa jooni ñaawoore ndee ko timmunde, wonaa feccere. Faandaare ndee jooni wonaa noddude tuubuubu kono ko halkude haa laaba cer.

BOOJI DI

1. Buubri bonndi e mbonndi ina tampina yimbe bonbe.
2. Geec wonta yiyam, waranguurndam maayo fof.
3. Ndiyam laabdam ina wayloo yiyam.
4. Naange ina wuli yimbe e yiite.
5. Yimbe ina torlee e nibbere timmunde.
6. Laambe ummoriibe fudnaange njippii e sara maayo mawngo Efarat.
7. Noppi e buubol e lewlewndu; Leydi dimmbi mawnde, marmballuuji mawdi njippii dow kammu.

BUUBE DE

1. Nebam e yiite, jillondirdi e yiyam, ina ngulla ledde
2. Tufnde mawnde buubnde ina wayla maayo yiyam, ina halka lidfi e laanaaji.
3. Hoodere mawnde buubnde ina bonna ndiyam njaretedam.

4. Naange, lewru e koode ina balee
5. Cumu e bowdi ummortoodi e buubol ngol ina torroo yimbe.
6. Konu mawngu ina naata e sara maayo Efarat. Mayo

Demngal nanndungal e oon sifaa ñaawoore Alla ina tawee e Sefaniya 1:2-4; Yeremiya 5:23 e Esaaya 13:10-13, 17-22.

- **Laamiibe fudnaangewoni** soodtiibe.
- **Ruuhuuji tati di laabaanifoolde** leyyi dii mbele di njaha to a hare nde alaa yaakaare (1 Laambe 22:19-23).

Alla ina ubbi Rome e jom en mum en. Adã sikki so ndiyam alaa e nder geec, alaa ndiyam e nder maayooji walla e bulli, alaa kodli walla duude, balli ina buubna, balli ina buubna naange, yerbo leydi e kaaye 100 kiloo ina njippoo e dow mum en maa be “woy kaaw”, be ndokka. Kono ebe mbonna Alla tan! Yaakaare woodaani e mabbe. Won e gede taye dee yellitaama caggal. Facciro doggol wuro ngoo maa taw e nder defte 17 e 18. Hare Armagedon woni ko e deftere 19. Foolde mboddi ndii woni e deftere 20.

WADDE 17 & 18

Baabilon E Daabaaji Ina Annditee

Gaño E Ndee Hare Ko Room - Torroowo Kerecee'en

Dewgal mawngalko Room yiyraa ko doole njulaagu. Tesko maandeeji makko:

1. O joodii dow kooseeje jeedidi 17:9.
2. O laamotoo duniyaaru nder nyalde Yuhanna 17:18.
3. O torrata Kerecee'en no feewi. 17:6 e 18:20, 24.
4. Ko kanko woni doole njulaagu burde mawnude e dow leydi e jamaanu Yuhanna. 18:3 e 11 e 15-19.
5. O woni ko e jogaade doole konu (laambe) Rome. 17:3, 7.
6. O halkaama e doole konu makko. 17:16, 17.

Daaba oowoni laambe Roomnaabe torroobe eklesiya:

1. Ogosta (27 ko adii jibineede lisaa-14 caggal jibineede lisaa)
2. Tiberiyus (14 caggal lisaa – 37 caggal lisaa)
3. Kaligula (37 caggal lisaa – 41 caggal lisaa)
4. Kalawdiyus (41 caggal lisaa – 54 caggal lisaa)
5. Nero (54-68 mo torroo eklesiya)
6. Vespasien (69-79 - laamdo nde Yuhanna hebi gite).
7. Tiitus (79-81 - mo heddii tan, laamiima, duubi didi)
8. Domisiyan (81-96 - puɗɗinooɗo tooñanngeeji kulbiniidi, ko kanko woni cakkitiido e Sesaar en).

Daaba oo "wonnoo".e Nero e "wonaa" e Vespasian e nder maanaa wonde daaba oo "wonnoo" nde Room torri eklesiya e "wonaa" nde Room torraani eklesiya. E Domisiyan daaba oo feeñi kadi e nder njoral ngam fudɗaade tooñanngede ngee kadi.

Nde Yuhanna winndi, laambe joy maayiino (Augustus haa Nero), gooto ko (Vespasien), gooto maa artu (Titus) joodoo seeda (duubi didi). Daaba (torroowo) oo ko Domisiyan, laamdo go'abo jeyaado e galle Sesaar kono fotnoo ko foolde.

Gacce sappoina waawi wonde laambe leyyi vassal jokkondirdi e Room. Kono huunde wootere daartol teskinnde ko caggal Domitian ina woodi laambe sappo tigi rigi, been ne ina torroo eklesiya. Deedoo fof ko foolde.

Dee laambe sappo caggal Domisiyan kadi ina torroo eklesiya:

- 1) Tarayjan (98-117)
- 2) Boornugol (117-138)
- 3) Antoniin (138-161)
- 4) Markus Oreliyas (161-180)
- 5) Boornugol yiyam (193-211)
- 6) Ko buri heewde (235-238)
- 7) Deydi (249-251)
- 8) Valeriyam (253-260)
- 9) Diyoklesiyam (284-305)
- 10) Galleeji (305-311)

Harlot ina anndiree Rome, laamu njulaagu. O wonnoo ko bardo, doggol makko ko sabu doole konu Roomnaabe. Gaño mawdo Kerecee'en nder Feññaanaande ko Room, laamu siwil e njulaagu. Njobdi ndii ko wonde Room ina foti dogde.

Baabilon yanii - Room yanii

Julaabe leydi- Feere laamu Room njiylotoo doo ko doole njulaagu. En njiyii laamu Room ko gefe tati : Doole siwil e konu (daaba ummoriido e maayo), diine fenaande dewal laamdo (annabaajo fenaande walla daaba leydi) e doole njulaagu (Baabilon debbo jom suudu jom suudu). Debbo oo wuuri ko e mbelnaari (v7) o wadi njulaagu nguu aldube (v3). Julaabe leydi (rewoobe laamdo) ina ngulla nde o yani sabu be majjii njulaagu mabbe (v11-14, 19).

Njulaagu- So neddo yeeyii koye mum, e nder moraal, e banndu walla e nehdi ngam dañde ngalu tan walla kisal jawdi, dum wiyetee ko njeeygu.

Wuro burngo semmbe e yidde ngo Alla ñaawi dum ngam bonanndeeji di o wadi e eklesiya. O heddii ko jeertinaango wonande kala cikkatnoobe koye mum en ina njogii koye mum en. Taa torren bibbe Alla!

Alla ñaawii wuro burngo endam e doole sabu bonanndeeji di o wadi e Kerecee'en. O heddii ko jeertinaango wonande kala cikkatnoobe koye mum en ina njogii koye mum en. A waawaa tooñde bibbe Alla.

WADDE 19

Dewgal Baali e Foolde Añbe

Ekklessiya Barkaama, Torra'en Maa Halka

Cumu ina ummoo haa abada haa abada- demngal gootal huutortee ko e Edom (Esaaya 34:10) e Sodoom (Yahuuda 7). Firti ko foolde timmunde e juude Alla.

Laamu Jawmiraawo Allah men- Alla ina laamii winndere nde gila ko booyi. Alaa fof sahaa mo O woni e jogaade doole timmunde e ngonka. Wiyde jooni Alla ina laamii firti ko o golliima ngam hollirde laamu

makko. Heen sahaaji, Alla ina d'acca ańbe mum ina mbađa. Nde kono; O ummoto ngam joofnude golle mańbe, mbiyen ko kanko laami walla o laami.

Dewgal Bidđo Baali- Yeesu woni mbaalu e ekklessiya woni jommbaajo maako walla debbo maako (Efesu'en 5:22-33). Maana doo ko weltaare laabnde, teddungal e weltaare wonande eklesiya.

Boornii ko jommbaajo debbo- O bornii hoore makko e golle makko peewal.

Puccu daneejo- e nder ndee doo yi'annde, ko lisaa tan woni e puccu daneejo.

Innde makko- firti ko jikku makko, moyyere makko e ngonka makko. Ko kanko tan jogii innde nde hay gooto annda sabu hay gooto godđo fotaani e makko. Innde maako woni Wasiyaajo Kaawniidum, Allah Baawđo, Baaba Duumotoođo, Laamiido Jam, Goonga, Konngol, Laamiido laamiibe e Joomiraawo joomiraabe (Esaaya 9:6).

Yiiyam e dow mbaydi makko-- Mbele ko yiiyam makko? Yiiyam martiriiji? Walla yiiyam ańbe?

Kaafaahi buubki- Yeew v21. Ko e ngaal kaafaahi tan ańbe bee mbaraa. Almuńbe makko kabaaki e kabirde mum en. Kaafaawi Yeesu fooli ańbe fuu (Ibrani'en 4:12 e Efesu'en 6:17).

Hiirde Alla- ko wonande buubaaji tan! Menu ko teewu ańbe maaybe! Noddaango ngoo wadaama hay ko adii nde hare ndee fuddotoo sabu njeńtudi ndii meedaa naamneede.

Lake yiite- So nedđo naatii e maayo yiite (daaba, annabi fenaande, mboddi e bakkodinbe) ko dum joofnirde golle mum. Be njaltii e fijo ngoo! Dragon o werlaaka tawo e nder maayo yiite sabu maa o gollu kadi e ndee yi'annde. Maaybe (maaybe e Almasiihu e maaybe e gollal daabaaji dii fof) maa ummo kono laamu Room ummittataa hoore mum bonnde kadi!

Doggol Room ko huunde welnde wonande denndaangal tampinaabe e les junngo mum doole e kalluđe. Weltaare ndee wayi ko no juulde dewgal do jommbaajo debbo oo jabbotoo gido mum. To bannge godđo oo, toońooobe eklesiya bee, kebii tan ko foolde bonnde e hersa timmuđo. E nder nokkuure noddaango haa juulde dewgal bana seniibe, ańbe ekklessiya foolbe be nyaama bee colli noddanoobe haa juulde mańbe kosam maaydam. Room (dum woni Laamu Room torroowo Almasiihu e Ekklessiya) foolaama ngam ummitaade kadi. Tikkere Allah timmi dow maako.

WADDE 20

Ñaawoore Duubi Ujunere e Jappeere Daneere Mawnde

Seyđaniijo Fooliima Haa E Huuwtinirgo Roma Haa Ekklessiya

Maleyka ummoriido asamaan- Yuhanna woni ko e leydi e nder ndee feccere njiimaandi.

Jogaade cektirgal buubngal- Seydaane, mbiyateedo hoodere fadnde e asamaan, e nder simoore 9 ina joginoo ndeedoo cektirgal, kono jooni maleyka gooto ummoriido asamaan ina jogii dum ina hollita Seydaane foolaama."

Dragon o habbii duubi 1000- Iblis ko timmuɗo e timmuɗo [timmuɗo] foolaado e habbaado e tuugnaade e golle mum rewruɗe e Rome e dow eklesiya, (seedtotoo kabirgal, buubol e siifde udditaa). Ko cfuom woni joofnirde daartol laamu Room kono wonaa wonande Seyɗfaane. O woppite ngam etaade kadi huutoraade leyyi goddi.

Duubi 1000- Duubi 1000 kaalaani yonta kono ko ngonka gefe. Naftoraade e Seyɗfaane ko foolde timmunde. Naftoraade e seniibe ko nafoore timmunde. Limre 1000 firti ko denndaangal. Jabuura 50:10 wi'i Allah jeyi jawdi dow kooseeje ujunere. Dewtere Tawreeta 7:9 wi'i Allah don joga fodoore maako haa ujunere yontaaji. Jabuura 105:8 e 1 Taariika 16:15 mbiyi Alla yamiri konngol mum haa ujunere yontaaji. Miijo ngo ko timmuɗo wonaa dumunna keeriido. Tesko-den miijooji goddi jowitiidi e duubi 1000 dii :

1. Duubi 1000 ko yonta Kerecee'en fof (gila ndeen haa timmoode jamaanu). Cadeele ngoo miijo ko wonde ngo dabbi ko seeda e sahaa daartol leydi caggal nde jamaanu joofi.
2. Duubi 1000 ko wakkati fuu haa ko adii gartol Almasiihu didabol. Cadeele ngoo miijo ko wonde dum ina waawi ustude yonta almaami laamu Kerecee'en haa bura yonta Kerecee'en fof.
3. Duubi 1000 caggal halkere leydi Room nde diine kerecee en yellitii. Cadeele ngoo miijo ko wonde maa dum dabbu ummital maaybe martabaaji ko ina wona duubi ujunnaaje jooni.

Seyɗfaane e nder buubri buubndi- Seyɗfaane haadaani e golle, o dartinaama !

Seyɗfaane looti ko seeda ngam foodtude leyyi dii- Duum wonaa wakkati kono ko nulal do Alla wiya e Kerecee'en: "Mi reenii on e yontaaji bennudi, mi wadat dum e ko fayi arde, e kala nokku, e kala sahaa, e kala gaño. Ko dum woni gartirgol Alla e ko fayi arde, hono no woniri e Ezekiyel 38 e 39."

Joodiibe e jappeere laamu.Joodiibe e jappeere ina laamii. Ko been ngoni be ndokkaa mbaawka ñaawde. Hol be ngoni? Be ngoni jaaliido, .seniibe goonɗinbe, wuurbe walla maaybe. Iisaa fodaniino wonde jaaltaabe bee maa ndenndu e makko laamaade leyyi dii (Wahyu 2:26f; 3:21; 11:15-18; 18:20). Ko noon kadi wonande Daniyel 7: 21, 22.

Yontaaji mabbe tayaa koye ngam Iisaa- Ko beedoo ngoni martabaaji e nder tooñange. Be ngummiima (be nguuri) be laamii e Almasiihu. Natal nokku hare caggal hare Wahyuuji 19 e leydi ndi ina buubna balli warbe. Been warbe be ngonaa martiriiji Kerecee'en ina ngummitoo, ina njokkondiri e seniibe wuurbe e jappeere laamu ngam laamaade e Alla. Waraabe bee ñakkiraaka sabu doon e doon be ngummitinaama ngam waasde maayde. Ko dum woni "ummital gadanal". Tesko-den wonde beedoo ko martiriiji tan e nder hare Wahyuuji wonaa been Kerecee'en maaybe fof e nder daartol. Duum wonaa ummital goongawal, ngal wadata so Iisaa artii. Doo ko laawol maande tan ngam wiya seniibe goonɗinbe bee ko jaaltaabe e kisal.

Heddiibe e maaybe bee- ko maaybe e njiimaandi e nder gollal daabaaji dii kadi be keddii maaybe fotde duubi 1000 (e maandeeji) tan ngam ummitaade e halkeede kadi. Be ngonnoo ko majjube wuurbe. Ko be majjube maaybe kadi be nguurda kadi ko ngam wonde majjube tan. Aaye 5 ko e nder parente. Ngam hebugo maana janngu v4 nden v5b: ("Martirbe Kerecee'en nguuri e laami bee Almasiihu duubi ujunere. Dum woni ummitineeki arandewol.") Wi'ugo konne'en Yeesu don keddii nder maayde duubi ujunere, dum don holla tan be foolaama haa timmi nder hare mabbe bee Almasiihu e Ekklessiya. Wona ko haalata e yontaaji laabtudi.

Ummital gadanal ngal- dum woni ummital martiri ngam Iisaa. Ina wiye "arannde" sabu Yuhanna maa yiy ummital didabal. Maccube Allah e maccube daabaaji fuu maayi nder maayde arandeere ammaa sukaabe boodbe tan woni nder ummitineeki arandeere. Ummital gadanal ngal ko nguurdam e laamaade kono

ummital didabal ngal ko maayde didabere. Nelal man woni maaybe nder Almasiihu don mari nasaraaku bana no maccube Allah wuurbe don mari.

Limaami'en Allah...laama duubi 1000 - dum haalataa no Yeesu laamirta ammaa no seniibe laamotoo. Ko woni doo koo wonaa sahaa kono ko nafoore e barke timmuɗo. Ko be njoginoo hade mabbe maayde (laamu almuɓbe), jokki caggal nde be maayi. E nguurndam e maayde maccube Alla ko jaaltaabe.

Seydaane looti e foolde leyyi (kadi)- Seydaane maa jokku gollude e nder aduna he ngam bonnude hoolaare golloobe Alla.

Gog e Magog- Be ngonaa hay gooto kono hay gooto teentudo no be kuutorteno e Ezekiyeel 38, 39. Nulal ngal ko nii woni e nokkuuji didi dii fof: Alla wiyi leñol mum: "Mido daranii on gila ko booyi, mido wadi on jaaltaabe e ndee cadeele jooni, mido wada dum kadi kala nde njid-don dum." Teentinde ko mawnugol oodoo gaño keso garoowo (ko woni heen fof) e weebde no Alla foolirta be kadi. Kerecee'en, taa on don yama yidde Allah e baawde maako ngam reenugo on dow kala e kala gaño, jooni koo yeeso! Teskorde ko fayti e miijoji ko adii ujunnaaje ujunnaaje : Kala ebbooje ngam sosde konu mawngu yaañoobe Alla e nder aduna mo Seydaane golloraaki, tawa ko maccube Alla tan nguuri, ina gasa tawa ko majjere (haa teenti noon so tawii ada goonɗini waasde waawde murtude).

Ibiliisa werlii nder maayo yiite ngo- Yiite ina maantiniri foolde timmunde. Hay gooto artataa caggal nde werlaa e maayo yiite. Dum wonaa jukkungo duumiingo kono ko poolgu leñol Alla e foolde ańbe Alla.

Jappeere mawnde daneere- wonaa ñalawma ñaawoore tigi-rigi mo yimbe fof poti feeñde ñalnde wootere. Dum wayi ko no Daniyeel 7:9-12 do Room (laamu nayabu) ñaawetee.

Ummital didabal- dewoobe daaba ngu ummoto. Maccube Alla ngonaa sabu be ngummiima duubi 1000 ko adii (e nder njiimaandi).

E nder ndee doo yi'annde seydane ina habbaa duubi 1000 ngam hollirde no o fooliri haa laabi cer e nder wolde makko e ekkol huutortodo Rome. O loowaama seeda sabu caggal Rome maa won ebbooje godde kadi be kawra e oon sifaa. Nasaraaku hollitee ko e gite seniibe (wuurbe e ummitinoobe) laamiibe e ñaawoobe e nasaraaku timmuɗo [timmuɗo]. Ndee doo deftere wi'i nasaraaku timmuɗum ngam ekklessiya e jaalorgal timmungal ngam Seydan e ekklessiya torra Laamu Room.

Ndee doo deftere ina wiya:

nasaraaku timmuɗum dow ekklessiya

- a. E nder tooñangeeji di Rome wadi won e Kerecee'en maayi.
- b. Be njoodii e jappeere laamu, be ñaawa duubi 1000
- c. Martyrs don ummina ngam laamaago bee Almasiihu duubi 1000

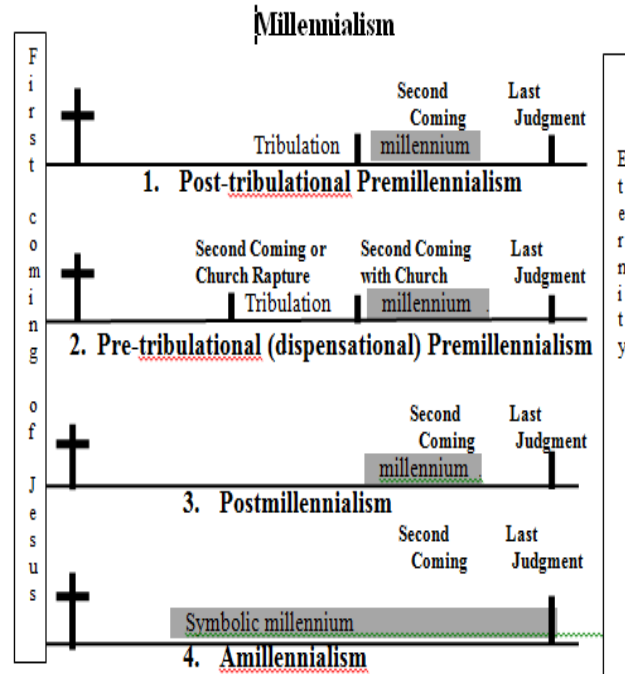
foolde timmunde wonande Seydaane

- a. Seydan fooli nder yamol maako ngam halkugo ekklessiya bee huuwtinirgo laamu Room
- b. Rome ina yaha les ina majja
- c. Etaade Seydaane huutoraade leyyi goddi garooji dii kadi maa ustoy
- d. Seydaane halkaama

ekklessiya torra laamu Room.

- a. E nder hare gite hakkunde moyyere e bonannde, golloowo daaba oo fof mbaraama
- b. Dee ina keddii e maayde fotde duubi 1000

- c. Caggal duuGi 1000 maccu6e daabaaji maay6e 6ee ngummii, tan ko 6e 6e 6eydoo 6ooyde e halkeede e nder maayo yiite.

en.Wikipedia.org/wiki/Caggal ujunnaaje hitaande

Helmere "millennium" ndee tawaaka e firo Engele. Ko e helmere latin firtata ko duubi ujunnaaje. Firooji ceertuɗi ɗii ko :

Ko adii ujunere hitaandeyettude wonde laamu Almasiihu tabitinaaka tawo, kadi gargol makko ɗiɗabol ngol e dow leydi ndii e banndu mum ina ardoo tabitingol maggol, caggal ɗuum o laamoo duubi ujunnaaje hade daartol joofde.

Dispensaasiyoŋ engooncfin wonde Isra'iila ina seerti e Eklesiya, kadi Alla ina 6eyda laamu ujunere hitaande e nder Isra'iila to Almasiihu, so o artii, laamotoo aduna oo gila e Urusaliima fotde duuGi ujunere.

Been caggal ujunere hitaandegoondin laamu Almasiihu sosaa bana jokkigol gartol maako arandewol, dow duubi ujunere laatoto wakkati kanje laamu duumotooɗum haa badiidum haa timmoode taariha nden baawo man Almasiihu warata laawol ɗiɗabol haa timmoode taariha.

Mileniyaal enjabataa hay gooto e deen miijoji, kono ko e dalillaaji keewɗi. Wobbe nder mabbe don nuddina walaa huunde wakkati fuu nde duubi ujunere don holla, ammaa tan timminki nasaraaku Almasiihu e seniibe maako dow Seydaane e huwoobe maako fuu.

Dille renndo e politik godɗe ceertuɗe, diine e aduna, ina njokkondiri kadi e nate ujunnaaje ujunnaaje.

Lutndiido laabɗo gadano oo, ko Marcion (85-160 caggal Iisaa). Marcion salii huutoraade Alkawal Kesal e ko buri heewde e defte Alkawal Kesal de nulaado Pol winndaani. Ko kanko woni fenaande mawnde

arandeere nde Guuccii no feewi e gooncfinal eklesiya gadano oo e woppude jaŋde gartugol Almasiihu ngol ko yaawi, ngol hoore mum. Marcion goongfinaani innde goonga, dum noon alaa nokku logic e nder system makko ngam Gargol didabol goonga. O daminii ko buri heewde e aadee en maa majju. O yeddi goongaaku Alkawal Kesal e Tawreeta maako. Wodbe be nganndu-ɗaa ko adii Nicean, ko Ireneus, Justin, Teofilus, Tertullius, e Hippolytus mo Rome. en.wikipedia.org/wiki/Ko adii ujunnaaje hitaande

WADDE 21

Urusaliima keso jippii e asamaan

Eklesiya Goongɗindo Ina Nasaraaku

Asamaan keso e leydi kesiri -Ngonka Kerecee'en jooni ko "kesum". E nder 20:11 en njiyii asamaan e leydi ina ndoga e yeeso Alla. Ko cfuum woni sifaa apokaliptik 6amtaare Alla e aduna mo fotaaani. Yeew Esaaya 13:6-22; 2 Piyeer 2:5; 3:6; Esaaya 34:1-17; Nahum 1:1-5 e Sefaniya 1:2f. Demngal ñaawoore Alla e leñol ko ustude aduna ndeen leñol. Demngal barke e dow leñol ndeen ko luutndii dum. O don wada kuuje fuu kesum. O rokki be asamaan keso e leydi kesiri ngam leñol makko nguura heen, asamaan keso e leydi kesiri ko ngonka kesa, nokku keso walla ngonka keso. Janngu Esaaya 65:1ff yeewaa no asamaan keso e leydi kesiri wonande Urusaliima ina mbeltii e weltaare.

Geec nattii woodde- aduna Room fof (mo daaba oo ummii) majjii.

Wuro ceniingo, Urusaliima keso- Ekklessiya, jommbaajo Baali.

Jippaade e asamaan-Iwɗi Ekklessiya ko asamaan e Alla. Daabaaji ummoriidi e leydi teentini wonde ko ɗi iwɗi aadee. Yeew Feññaande 13 e Daniyel 7.

Jom suudu oo ina faarnorii- O wonaa dirtudo, yiyam e fiye kono ko laabɗo, mo alaa ko boni e weltaare.

Mooftu gondi kala- Cadeele eklesiya bennude (e jooni) bennii. Yerondir e Esaaya. 14:3; 30:19; 35:9 e 25:8.

Maayde alaa kadi- Rome wadataa martirii godɗi.

Jom suudu Almasiihu- Dum ko sifaa firo eklesiya, jooni, goongɗindo e jaaliido. Duum wonaa asamaan kono ko eklesiya jippinoodo e asamaan (asli Alla). O don jalba bee teddungal asamaan.

Mahol- O reenaama, o selli, o selli.

Fooyre sappo e ɗiɗi- Ekklessiya mahi dow leggal nelaarbe sappo e ɗiɗo. Efesu'en 2:20 (Eklesiya mahi dow ko be njanngini).

Foonda wuro ngo- ngam teentinde senaare makko e teddeendi makko (yeew Ezekiyel 42:20). Dum ko kuubtodindo (kaare nayi) no suudu yahuud en wonnoo kuubtodinndu nii. Ko doon woni wuro ngo Alla hodi, wonaa Baabilon ngo bakkaat hodi. Ezekiyel wi'aama yoo foondu suudu dewal (43:10-12) "ngam suudu Isra'iila'en semta ngam aybeeji mabbe anndina mbaadi suudu ndu ... ngam be keba mbaadi suudu ndu e kuude maako fuu." Fotde ndee ina haala ko fayti e senaare. Mawneeki maggal ina wiya "teddungal e kisal" kadi, 1500 kiloomeeteer toowɗo, yaajde e yaajde.

Kodorde jasper... - eklesiya ina teddi.

Alaa suudu dewal- ekklessiya wo suudu Allah.

Alaa ko haani e naange- lewlewndu ruuhu.

Leyyi dii ina njaha e jayngol mum- So tawii ko haa abada, hol to leyyi dii ummori? Denndaangal kiswaaka e nder ndee doo yi'annde njahi to maayo yiite. Ekklessiya woni limngal annoore, nder fenaande maako woni yaakaare lenyi, ekklessiya mo donno yama, don fija jooni joodi dow hoosere.

Dame meedfaa uddeede- Ko dum kisal, alaa jamma do dame dee poti uddeede ngam hadde yaañoobe bee yaltude.

Alaa ko laabi- Yimbe tan mbaawi naatde e nder Eklesiya ko seniibe (labbinaabe e yiyam lisaa).

Ko dum natal eklesiya jaaliido e nder daartol, wonaa haa abada (hay so tawii goongaaji doo dii maa njokku haa abada, ko buri laabtude tan). Wonaa eklesiya to asamaan. Haa jooni ina jalba hakkunde leyyi, ina addana yahooobe e nibbere annoore. Ekklessiya goondindo woni jaaliido, teddufo, kisal, weltaare, laabdo e linjiila. Duum ina siftina eklesiya goondindo e kala yonta.

FEÑNDE 22

Jeertinaango e Noddaango

Maayo ndiyam nguurndam- E nder Yuhanna 4, lisaa huutoriima limre ndee ngam barkeji dii fof, di njillotoo ko e bibbe Alla. E nder Yuhanna 7:37-39, lisaa huutoriima limre ngam hollirde Ruuhu Ceniido. Ina laabi e nder defte dee wonde Kerecee'en ina ñamla ndiyam nguurndam gila jooni. En ngalaa haaju e daminaade haa abada ngam yarde dum. Yeewee e nder Ezekiyel 47:1-12 wonde ko cfuum woni natal barke ngal Alla rokki goonjfin6e, 6e 6eydii e Alla rewruude e goonjfin6e haa e nokkuuji gurcfi yooofde e maaycfi aduna.

Jappeere laamu Alla e Baali- Ko doo yurmeende e kattande Geno ndenndi. So tawii ko haa abada, ko caggal nde Baali oo rokki jappeere laamu ndee haa Alla (1 Korintu 15:24 ff).

Haakooji lekki kii- Dokkal ekklessiya haa lenyi ko waddata sembidinki ruuhu wi'etee linjiila. Ekklessiya goondindo, jaaliido, teddufo, barkinaado ina waajoo. Yoo en ngon oon ekkol hannde! Yeewee yeeso makko - badtaade jokkondiral hakkunde Alla e eklesiya makko

Laamu haa abada- Feññaande 5:10 hollitii ndee laamu almaami ina laamoo e dow leydi. Wuurde walla maayde, seniibe ina laamoo.

Woto siif konngudi dii annabaaku- Daniyel wi'aama yoo o siimtu gite maako ngam wakkati timmugo don woddi (fodde duubi 400 - Daniyel 8:26). Ndee doo yi'annde fotaani siyneede sabu sahaa timmugol mum ina badii.

Yo mo feewaani wada ko fotaani- Duum wonaa hirjinde worbe wadde ko boni kono ko wiyye yimbe ina mbada ko jikku.

Hakkunde lekki nguurndam- Lekki nguurndam woni nder berniwol, ko goonjinbe tan ngoni toon. Hakke ko martaba mo hokkaama jeyaabe e lisaa kono oon hakke ina waawi yetteede e kala Kerecee'en. Duum haalaani haa abada kadi janningol "nde wootere hisnaama sahaa fof hisnaama" wonaa deftere.

Feññaanaande 2:10 fodanii been goonjinbe haa maayde, kudol nguurdam. To jaaliido, Yeesu fodi, "Mi momtataa innde maako nder deftere nguurdam" (Wahayu Wahyu 3:5). Ina sikkaa wonde 6e 6e 6eydi heen, innde mum en maa momte e deftere nguurdam.

Ñawuuji beydi heen- Hol no been be mbayli ndee deftere gila ñalnde nde winndaa ndee, mbaawirta hebde e musibbaaji binndaadi e ndee deftere? Ko tati tan mbaawi wadde :

- 1) Maaybe manipulaatoobe fof maa ummo ngam be mbaawa wuurde e nder yonta cadeele nde Ñawande dee timmi.
- 2) Maaybe manipulaatoobe bee fof maa keb deen cadeele goote so be ngonii e nder nguurdam haa abada (dum noon ina dabbi hare nukliyeer e dow leydi, ummital konu Siin bofeejo, mborosaaaji muusdi, geec e maayooji mbadti yiyam, ummital Gog e Magog ekn).
- 3) Manube bee njiyataa e ñawuuji binndaadi e ndee deftere. (Dum ina dabbi nde ñawuuji dii ngonata ko hollirde ñaawooje Alla e dow bonbe walla so wonaa duum, kulhuli makko ko kulhuli di ngalaa nafoore).

CIIMTOOL DEFTERE NDE

"Caka thrust deftere nde ko weltaare e hoolaare nasaraaku timmundo. E laawol mum keeriido, deftere nde haali ko fayti e henndu garoowo e kulbiniindu. En njiyii wonde bernde winndere ndee ko jappeere asamaan! Alla e Baali ina laamoo - wonaa e nder Itaali. En njiyii siile dee ina peeñnina, buubaaji dii timminii laawol sa siifondirii e tikkere garoowo e dow bonbe;yii aduna oo, pecce pecce, 6uu6naama no 6uu6ol ndiyam mum bonniri nii, konu mum foolaama nde jawdi mum 6uu6naama nde laam6e mum 6uu6naa e les njiimaandi the deca Saak, e maayde ina fadi 6e. Kono en njiyii suudu ceniido ndernderiiru ina waajoo e, caggal maayde, ina 6eydoo 6ooyde e ummital, kono en njiyii 6e ina 6eydoo 6ooyde e dow leydi e nder asamaan ina nji'a manifestations apocalyptiques gila e torraaji siwil daabaaji maayo haa e daabaaji diineeji, daabaaji leydi. E Alla baawcfo fof ina 6uu6na daabaaji maayo; hare Armagedon e nani Mbooy thresh no o habbaa e salted wodfitaade duubi ujunnaaje, nde seniibe, wuurbe e maaybe, njoodii e jappeere laamu e Joomiraawo mabbe En njiyii daartol timmungol haaldaa e been maaybe e golle daabaaji dii be ummitinaama e jappeere laamu nde alaa ko woni e mum so wonaa e fire gooto "waktu seeda" loowdi Iblis, wonde kala etaade Iblis ina foti 6eydaade, kala sahaa e kala nokku E JANNGOORE MAKKO DUUMAADI!"

(Iwde e WADDE nde Jim McGuiggan winndi, Yeewde e nder deftere Biibal, Demde Biibal hakkunde leydeele, Lubbock, Texas, 1976.)

Firo Wahyu ngo wonaa Ortodoks

Ko Randolph Dunn winndi

Faandaare 1

Badte Wahyu Yuhanna Nulaado

Domitian ko goongdindo maandeeji annabaagal, o tiidnii e noddirde hoore makko laamdo. Hedde hitaande 86 caggal lisaa, suudu dewal Domisiyan mahii to Efesu. Luural Yuhanna e dewal laamdo, ko jiidaa e jokkude waajaade Linjiila Almasiihu, haa jooni ina yettoo noppi Domisiyan, ina addana mo wadde golle. E hitaande 94 caggal lisaa, mawdo Yuhanna Nulaado oo, riiwaa to duunde Patmos.

(taariindi njiimaandi.com/john-exiled-to-patmos)

Nulaado Yuhanna woppitaama caggal mum, ina gasa tawa ko sabu mawngu, o arti to leydi Turki hannde. O maayi ko mawdo won e sahaaji caggal hitaande 98 caggal lisaa. (heb naamne.org/nulaado-Yuuhanna-maayi.html)

E Eusebius e wodbe, eden poti wadde riiwtude Nulaado oo to Patmos e laamu laamdo Domisiyan (81-96). Caggal maayde Domisiyan, Nulaado oo arti Efesu e laamu Trajan, to Efesu o maayi ko ina wona hitaande 100 caggal lisaa e duubi mawdi. (Taariindi Eklesiya III.13.1) (nulaado-yuhanna-polikarp-e-patmos.79254/)

lisaa mo Nasaratu

lisaa, hono no siforaa e Alkawal Kesal nii, ina gasa tawa ko ñalnde alet 3 abriil 33. Widto sakkitiingo ngoo, ngo jaaynde “International Geology Review” holliti, ko faati e golle yerbo leydi to maayo Maayngo, ngo woni ko e kilooji 13 to Urusaliima. Matiyo 27, siftinii wonde yerbo leydi hawri e leggal bardugal: “Nde lisaa wulli kadi e daande mawnde, o woppi ruuhu makko, e oon sahaa, rido suudu dewal nduu feccii e didi gila dow haa les, leydi dimmbii, kaaye dee peccii, yanaande ndee buubtii o.” (gandal.nguurndam.com/20605-iisaa-leggal-bardugal.html)

Sawulu mo Tarsus – Pool

“Nde be donno fija mo kaaye, Etifan tori, wi’i: “Joomiraawo Yeesu, jabba ruuhu am.” Ndeen o sujji, o wulli, o wi’i: “Joom am, woto 6eydu 6e ndee bakkaat.” Nde o haali dum, o daani, (maayi) Sawulu woni doon, ina jabi maayde makko.

“Nyannde ndeen, torraaji mawdi puddii dow ekklessiya haa Urusaliima, yimbe fuu sankiti haa lesdi Yahuuda e Samariya, so wonaa nulaabe, worbe Allah mbari Etifan, be donno woya ngam maako. Ammaa Sawulu fuddi halkugo ekklessiya, o donno yaha saare, o don yakka worbe e rewbe, o donno wada be nder kaso.” (Kuude Nelaabe 7:59-8:3)

Ko laabti e maayde St. Paul anndaaka, kono aadaaji ina kollita wonde o tayaa hoore makko ko to Rome, ko noon o maayiri no martiri ngam iimanaagal makko. Maayde makko ina gasa tawa ina jeyaa e warngooji di laamdo Room biyeteedo Nero yamiri caggal nde yiite mawnge yani e nder wuro ngo e hitaande 64 caggal iisa (britannica.com/biography/Saint-Paul-le-Apôtre)

Nero (54-68)

E warngo laamdo Gayus (Kaligula), e hitaande 41 caggal jibineede lisaa, Kilawuus wonti laamdo (41-54). Nde tawnoo yahuud en ina njokki e wadde jiibru e dow ballal Kirista, kanko [Klawudiyus] riiwi be e leydi Rome. Ko noon daartoowo Roomnaajo biyeteedo Suetonius winndiri e gede kewnoode to Room hedde hitaande 52 caggal lisaa, “Chrestus” ina waawi wonde yiyam e banngge politikaaji Roomnaabe yidbe riiwtude mo e wondiibe makko. Walla “Chrestus” ina waawi wonde no birooji di ngalaa humpito mbiyata innde Christus nde yahuud en kaaldi. Hono deen hujjaaji hakkunde yahuud en e kerecee en ngonaano ko anndaaka; yeru, to Efesu. (Kuude Nelaabe 19)

Ina gasa tawa, e nder anniya, ko kanko woni laamdo gadano torroowo Kerecee’en (be nganndu-daa ko be diine Yahuuda en) —ngam, ina wayi no, ko jiibru jam. Agrippina peewnitoowo oo, dañii waawde faamnude jom suudu mum, hono Kiloudiyus, yo yettu biyiiko biyeteedo Nero, wadta dum, yeeso biy Kiloudiyus e hoore mum, gadano e doggol jappeere laamu. Kuutoragol yumma mum weltaaki, ndeen o warii Claudius, Nero laamii aduna oo e duubi 17, laamii tuggi hitaande 54 haa hitaande 68 nde Senaa ñaawi mo warngo sabu janfa.

Nero, gorko gite daneje, wutte teddufo, reedu buubndu, koyde butte, ko laamdo jom doole, jom doole, jom wellitaare, laamiido aduna oo e njiimaandi e kulol. O haa jooni o wadi yumma makko ina wara dum ngam janfa, debbo makko Octavia ina taya hoore mum sabu jinneji. Ndeen o yamiri hoore Octavia ngam hollirde joom suudu makko, Poppaea, mo duubi seeda caggal duum o fiyi haa o maayi nde o reedu.

E nder jamma 18 lewru juko hitaande 64 caggal lisaa, yiite yani e nokku njulaagu wuro Rome. Henndu ndunngu ina buubna dum, buubol ngol ina yaawi saraade e nder cuudi ledde joordi e nder wuro laamdo ngoo. Booytaani yiite ngee yetti nguurndam mum, ngu ñaami kala ko woni e laawol mum, balde jeegom e jammaaji jeedifi. Nde yiiwoonde ndee joofi, nde acci capande jeedifi e nder teemedere wuro ngoo e nder ngoral buubngal.

Booytaani, haalaaji ummii ina tuuma laamdo biyeteedo Nero ina yamira yo wuro ngoo hubbu, ina darii e dow ngoral Palatine ina fija lire mum nde yiiwoonde ina ñaama aduna mo o taarii oo.

Dee haalaaji meedaa tabitineede. E goonga, Nero dogi fayi Rome ummoraade e galle mum to Antium (Anzio) o dogi o taarii wuro ngoo jamma gadano oo fof tawa reenoobe makko ina njubbina golle ngam ustude yiite ngee. Kono haalaaji dii njokki, Laamdo oo yeewi yattoore. O tawi dum ko e Kerecee'en, e oon sahaa ko diineeji di ngalaa do kaadi, di nji'ata ko seeda e nder wuro ngo. Ngam weltinde jamaanu nguu, Nero wadii e hoore mum ñamminde lidfi dii e nder dingiral mawngal wadetenongal e nder amfiteatre heddiibe e wuro ngoo.

Gila e ndoondi yiite ummii ko Room burdo teskin'de. Wuro ngo marbere e kaaye, ngo laabi jaajdi, ngo yahooobe e ndiyam keewdam ngam ustude kala yiite garoowo. Ko buubri yiite ndii huutorteno ngam hebbinde bulli malaria di njibini wuro ngoo gila e yontaaji.

Daartoowo biyeteedo Tacitus winndii :

“Jooni fucfcii ko yiite 6urcfo hul6inirde e bonnude nde Room meecfi yi'de. Nde fucfcii ko e Sirku, cfo nde jokkondiri e tufnde Palatine e Caelian. Nde fucfcii e nder booñ yeeyoobe marsandiisuuji 6uu6cfi, nde henndu 6uu6nata, 6uu6ol ngol mawni doon e doon, ngol buubnii denndaangal wallaaji godfi walla hay Circus gooto obstructions, ko waawi nanngude dum Ko adii fof, yiite ngee ina buubtoo e dow tule ceene - kono nde artii e buubnude leydi les ndii kadi nde burii kala feere yaañorgal wuro booyngo ngoo e yahrude yeeso.

“Rewbe kulbiniibe, wulloobe, mawbe e sukaabe be ngalaa ballal, yimbe anniyaaji kisal mum en, yimbe be ngalaa ko njidi wallude ñawbe walla ina daminii dum en, dogoobe e lingerers fof - fof ina beyda jiibru diwanuuji cikkatnoodi remote hollitii ina njeyaa heen.

“E joofnirde, be ngalaa miiho hol to walla ko be ndogata, be ndartoo e laabi ladde, walla be lelne e nder ladde. Won heen be kebaani kala ko ina wona - hay nguura mabbe ñalnde heen - ina mbaawnoo dogde, kono be buri yidde ko maayde. Ko noon kadi wodbe, be mbaawaano hisnude yidde mabbe. Hay gooto suusaani habde gangs. Toorde dee kadi, mberlaama e nder peeñcu, worbe ina ngulla ina mbiya ina mbaada yamiroore Walla ina gasa tawa be njidi tan ko loppitde tawa be ngoppaani.

« Nero ina wonnoo to Antium. O arti wuro ngoo tan ko nde yiite badii galle laamordo oo, o mahiino ngam jokkondirde e Jardiji Maecenas e Palatine.

“E ñalngu jeegom nguu, buubol mawngol ina fotnoo hawrude e buubol ngol e leydi buubndi e asamaan udditiingol, haa laabi cer, buubol ngol yani e dow tulde Esquiline. Kono hade kulhuli dñi ustaade, walla yaakaare ndee wuurtoo, buubol ngol fuddii kadi e nder nokkuuji burdi udditaade e nder wuro ngoo buri bonde nii, ndeedoo yiite hesere addani yimbe beydaade metteede, sibu Nero ina yidi sosde wuro keso ngo noddirtee e hoore mum.”

[“Kuubal Rome, hitaande 64 caggal lisaa,” Seedejeji gite e daartol, - seedejeji gite e daartol.com (1999). Ko winndaa heen: Duruy, Victor, Daartol Rome vol. V (hitaande 1883); Grant, Mika’el (firo), Tasitus, deftere laamdo Room, (1989)].

Nero etinooma fawde aybinde ndeen yiite e nder renndo kerecee en tokooso wuro ngoo (hono no fedde yahuud en ceertunde, luulndiinde), ko noon kadi, no haanirta nii, o wuli heewbe e mabbe ina nguuri. Piyeer e Pool mbiyi ko dum martiri. Kono haalaaji dñi ina njokki wonde Nero ina yima jimdi mum « Saak Troy » (o « fijaani ») ina weltoo e yeewtere jaaynde nde o hubbi ndee. Ndeen gollal ko fayti e yimde wonaa ko ñakki, sibu Nero ina joginoo duubi keewdi wadde hoore mum foolde, ina fija e yeeso yimbe fof e yimde ko adii, e konngol, golle yamiroore. (taariindi kerecee en.org/jaaynde/winndande/torre-e-galle-eklesiya-fuddoode)

Kerecee’en ngoni arandeeji, e kulbiniidi, ndartinaabe ngam torraade e nder fedde nde laamdo Nero wadi e hitaande 64 caggal lisaa, yiite mawnde yani e leydi Rome, nde halki ko heewi e wuro ngo. Haalaaji ina keewi wonde ko Nero e hoore mum wadi dum. Ko goonga o naftoriima bonnugol wuro ngoo, o mahii galle keeriido mawdo e nokku do yiite ndee woni doo. Ina gasa tawa ngam ittude hakkillaaji e haalaaji dñi, Nero yamiri yo Kerecee’en ndartine, mbaree. Won heen ko pucci mberli, won heen ko wuurbe, ko lampaaaji aadee.

(bbc.co.uk/taariindi/hiidbe/roomnaabe/kerecee-en-laamu-roomnaabe_winndande_01.shtml#one)

E lewru mbooy hitaande 66 caggal iisa, yahuud en kawri e murto, ndiwi Roomnaabe e...Urusaliima, e 6uu6ol e nder 6uu6ol Bet-Horon konu Roomn6e 6uu6ol e les njiimaandi Gallus, laamcfolegaatto leydi Siri. Ndeen laamu rewolison sosaa, yaajtini doole mum e nder leydi ndii fof. E nder jaabawol, laamdo Nero neldi konu e les njiimaandi Vespasian ngam artirde deeyre. O hawri e...Tiitus, konu Roomnaabe fof naatiGaliili. Ñalnde 9 lewru nduu hitaande 68, laamdo...Neroina wiyee wari hoore mum, o yani e Rome e nder hitaande...hare nder leydi.

Vespasian (duubi 69-79 caggal lisaa)

E hitaande 68 caggal lisaa, luural e nder banngge worgo diiwaan oo (nokku Galiili) timminaama, Roomnaabe mbadti hakkillaaji mum en fof e njiimaandi Urusaliima. E oon hitaande kadi, laamdo biyeteedo Nero maayi e junngo mum, wadi laamu nguu e nder leydi Rome. E nder jiibru ndu, Vespasian anndinaama laamdo, o arti e wuro laamdo. Ko biyiiko, Titus, ardii konu heddiingu nguu e habde e Urusaliima.

Titus (hitaande 79-81 caggal lisaa)

Titus e the konu Room taarii Urusaliima, fuddii buubnude nguurndam seeda seeda e nder ladde Yahuuda en. E hitaande 70 caggal lisaa, njangu nguu yani e mahol yaajngol Urusaliima, fuddii yaañde wuro ngo no haanirta nii. Ñaawoore ndee haadi ko e buubde e halkude suudu dewal ndu wonnoo caka diine Yahuuda en.

E nder nasaraaku, Roomnaabe mbari ujunnaaje ujunnaaje. E nder been dadbe e maayde : ujunnaaje ujunnaaje maccube, neldaama ngam golloraade e nder miniraaji Misra, wodbe ndartinaama e nder

arenaaji e nder Laamaandi ndii fof ngam warde dum en ngam weltinde renndo ngoo. Ko heddii e Temple ceniido oo nawaama to Rome do de kolliraa ngam mawninde nasaraaku nguu.

Muurtere ndee ina jokki haa duubi tati goddi, nde timminii e hitaande 73 caggal lisaa e doggol poosuujii ceertudi reentaare ina heen doolnude to Masada.

Domisiyan (81-96 caggal lisaa)

Ko buri heewde e binndande aadaaji ina kollita wonde deftere ndee (Wahyu) ina winndaa e laamu laamdo Room Domisiyaan (81–96 caggal lisaa), ko dum seedeeji ina keewi tabitinde. ^{Duubi 2003, 1535 haa 1536}
(en.wikipedia.org/wiki/Deftere_Wahyu)

Daartoowo biyeteedo Pliny innitiri Domitian daaba ummoriido jeynge joodiido e nder njoral mum, ina buubna yiyam. E nder deftere Wahyu, ina gasa tawa Yuhanna mo Apokalips ina haala Domisiyanke nde o siftini daabaaji ummoriidi e njoral, ina mbonna asamaan, ina yara yiyam seniibe.

Suetonius (daartoowo goddo), mo Domitian yidfaa, ina foti jabde wonde « o yettii hakkille no feewi ngam reentaade ardiibe wuro ngoo e guwerneeruujii diiwanuujii dii, tawi hay sahaa gooto, been buri nuundude walla nuundude ».

Kono won ko njakki e Domisiyan. O weltaama e nanngude bowdi e fiyde di e penndi. O yidiino ndaarde hareeji gladiatorial hakkunde rewbe e sukaabe. E nder laamu makko o sikkatnoo ko no feewi e peeje ngam habaade nguurndam makko, limoore yaañoobe e humpitiibe laamdo oo beydii, ko noon kadi limoore maaybe e nder laamuujii Room tuumaado.

Domitian woni laamdo gadano mo hoore mum innitiri e nder leydi Rome “Alla Joomiraawo.” O tiidnii e yimbe wodbe ina njetta mawngu makko e weltaare hono “Joom leydi”, “Mo foolaaka”, “Teddungal”, “Ceniido” e “Aan tan.”

Nde o yamiri yimbe yo ndokku mo teddungal diine, yahuud en, e sikke alaa Kerecee'en, ndartini. Torra yahuud en badnoodo heen oo ina winndaa no feewi ; ko Kerecee'en wonaa noon. Kono daaba mo binnducfo Feñinaande oo sifotoo oo, kam e kewuujii e nder deftere nde, ina gasa tawa ko Guri moyyude e firteede ko 6amtaare suucfnde e laamu Domisiyan. Yanti heen, Flavius Clemens, konsul e hitaande 95 caggal jibineede lisaa, e debbo mum Flavius Domitilla, mbaraa, njaltinaa, kambe fof e yamiroore Domisiyan ; daartiyankoobe heewbe ina cikka ko dum wadi ko be Kerecee'en.

Trajan (hitaande 98-117 caggal lisaa)

E wiyde Plinius didabo, yiydo ujunnaaje ujunnaaje Kerecee'en ina mbaraa ñalnde kala, yurmeende Trajan winndi, seedtii wonde beedoo yimbe mbaadaani hay huunde ko luulndii sariya Room fotdo warde. Alaa ko wadaa e deftordu mabbe.

Ngewtugo: So tawii Yuhanna yaltinaama e Patmos e laamu Trajan, ndeen gede “ina poti wadde ko booyaani” e nder Wahyuujii dii, puddotoo ko won e sahaaji caggal maayde Domisiyan.

Ignatius mo Antiyoki (c. 35-110 AD) e laamu Domisiyan, Ignatius no bishop laaminoo eklesiya to Antiyoki, winndi e jannigirii ko luutndii janngirde Alkawal Kesal; yeru,

- a.) E nder Like Manner yoo yimbe fof teddin diineejii dii no toddagol lisaa-al-Masiihu, e bismaango hono no lisaa-al-Masiihu woni Bii Baaba, e presbyteruujii dii no Sanhedrin Alla, e moobondiral nulaabe. Gaa gaa diin, alaa Eklesiya" (Ignace to Thralliens III).
- b.) Kerecee'en fotaani wadde hay huunde tawa “Bishop” jabaani. (Ignace to Traliyanaabe II).

Polikarp(hedde hitaande 69-hedde 155 caggal lisaa)

E nder oodoo sahaa gooto, Polikarp etinooma faamnude Biskop Rome, hono Anicetus, ngam mawninde Paska.

Markus Oreliyas Antoninus (161 haa 180 caggal lisaa)

Hay so omo jogii kuule teddufe, Marcus Aurelius ina tooña Kerecee'en sabu kulol be mbonna dowla. Ko e oon sahaa: Polikarp mo Smirna waraa.

Septiyum Severus (hitaande 193 – 211 caggal lisaa)

Severus, nde o selli e rafi bondo thru a Christian, o yidii Kerecee'en e nder kala nokku: Kono sabu tikkere e tikkere jamaanu nguu e mabbe e mawnugol mabbe kulbiniingol dum addani heeferbe bee hulde. Torraaji dii puɗɗii. Tertullian, guurɗo e oodoo sahaa, ina humpita en wonde so tawiino Kerecee'en ina kawri e leydeele Room, laamu nguu ina ustoo no feewi.

Maksimus (235-238 caggal lisaa)

Won e diiwanuuji kala ko ina wada ngam mumtude Kerecee'en fof. Kerecee'en be limtaaka be mbaraa tawa be ñaawaaka, be mberlaa tawa be ndartinaaka e nder bulli sahaa e sahaa fof capande joyi walla capande jeegom ina mberlee e nder buubri, tawa be ngalaa hay dara.

Desiyus (hitaande 249-251 caggal lisaa)

Ndee tooñanngede addi ko sabu ñawannde Decius e Phillip, gardinooɗo dum, Kerecee'en e feccere e majjere makko e beydagol kaawningol Kerecee'en. Templeeji heeferbe puɗɗii woppude, ekklesiyaaaji Kerecee'en mawni.

Valeriyas (253-260 caggal lisaa)

Martiriiji gondi e oodoo sahaa ina keewi, torlaaji mum en ina ceerti, ina metti. Alaa darnde, alaa jinnaado, alaa duubi yeewtaa.

Aureliyan (hitaande 270-275 caggal lisaa)

Aureliyan semmbini darnde laamɗo NaangeSol Inviktusko laamɗo mawɗo panteon Roomnaabe. Anniya makko ko rokkude leyyi Laamu nguu fof, siwil en walla soldateebe, fudnaange walla hiraange, laamɗo gooto mo be mbaawi goongɗinde tawa be njabaani laambe mabbe. ... E nder laamu makko juutngu, Aureliyan wayi ko no rewruɗe e kuulal « iimanaagal gootal, laamu gootu », ngal wadataa laamu haa...Yamiroore Tesalonik. O feeñi ko e tiitoonde deus et dominus natus (« Alla e laamɗo jibinaado »). ... O winnditaama e daartiyankooɗe Kerecee'en wonde ko o yubbindotooñanngeeji.

en.wikipedia.org/wiki/Aureliyan

Diyoklesiyas (284- 305 caggal lisaa)

Torra Diokletian ko gadiido e burɗo tiiddetooñanngeeji Kerecee'ene nder...Laamu Room. E hitaande AD303, eLaambe Diyoklesiyas,Maksimiyas,Galeriyas, beKonstantinyaltinii yeewtere e...edikuujiustude hakkeeki Kerecee'en to banngede sariya e dabbude yo be doofto golle diineeji gaadanteeji. Caggal duum, jamirooje ndartinii diineeji dii, dabbu kirse winndereejo, yamiri hodɗe bee fof yo kirse laambe bee. (en.wikipedia.org/wiki/Torra_Diokletiyank)

Maksimiyas(hitaande 285 haa 305 caggal lisaa)

O renndini tiitoonde sakkitiinde ndee e laamɗo makko e mawɗo makko,Diyoklesiyas, mo ngaandi mum politik timmini ngaandi konu Maximian.

Konstantin I(hitaande 293 haa 306 caggal lisaa)

GOOTOLaamɗo Roommo laaminoo koSesaare noOgustae wonnoo ko gollodiido tokooso e AugustusMaksimiyasles njiimaandiTetrarki.

(en.wikipedia.org/wiki/Doggol_laambe_Room#The_Dominate)

Galeriyas (hitaande 305 haa 311 caggal lisaa)

O wadi kampaan e nder...Danubefeewde e...Karpi, fooli be e hitaande 297 e hitaande 300. Hay so tawii ko o luutndiido no feewi...Kerecee'en, o yaltini an...Edit muñale hitaande 311 caggal lisaa.

Ngewtugo: Diocletian e beedoo laambe tato ina njiidi yiyam walla dewgal.

Leydi Goth en ndi Hun en njippii

Hun en ko fedde...Koddiido Orop, feeñde gila fudnaange...Wolga, (maayo to leydi Riisi). Hun en njani e Visigoth en (leñol Goth en hiraange) hedde hitaande 376. Caggal ndeen hiirde, pelle Goth en keewde naati e njiimaandi Hunn en, wodbe eggii haa burti hiraange walla dabbi reentaade e nder laamu Room. (en.wikipedia.org/wiki/Goths)

Limde de njubbinaaka e...Got ene yimbe wodbe be ngonaa Roomnaabe, dogbe e...Hunnaabe,naati e Laamu nguue tayde maayo Danube. To...Hare Adriyanoplee hitaande 378 caggal lisaa be mbaɗi Roomnaabe foolde bonnde.

Atila mo Hun(434 haa 453)

Atilla woni laamɗo leydi...Hunnaabegila hitaande 434 haa o maayi e lewru marse hitaande 453. O woniino kadi hooreejo laamu leñol e hitaande...CaggalbeFudnaange Oropina waɗi Hun en, Ostrogot en,AlaansbeBulgari en, e nder wodbe.

Itali wonnoo ko e heege bonnde e hitaande 451 caggal iisa, ndema mum ina moyyi seeda e hitaande 452. Naatgol Attila bonngol e nder laddeji worgo Itali e ndee hitaande, moyyinaani ndema. Yahruɗe yeeso e Rome ina dabbi kabirde de ngalaa e leydi Itali, kadi yettude wuro ngoo moyyintaano ngonka kabirde Attila. Ko ɗum waɗi Attila buri nafoore ko joofnude jam e ruttaade leydi mum.

(en.wikipedia.org/wiki/Attila)

Laamu Rome Hirnaange timminii e dow laabi 4 lewru Seedto hitaande 476 caggal lisaa, nde Laamɗo Romulus Augustulus woppi laamu e juude laamɗo German Odoacer.

(google.com/njiylawu?kiliyanke=firefox-b-1-d&q=jokkondiral+laamu+room)

Ciimtol Baɗte ngam Wahyu

Nulaaɗo Yuhanna ina yahra e duubi 26, ina gasa tawa ko duubi 6 buri Piyeer famɗude, nde Nulaabe bee puɗɗii jannginde Linjiila Almasiihu. Booytaani, Etiyenn werlaa kaaye haa o maayi, tawi Sawulu mo Tarsus jabii. Ngam maajum, Kerece'en ɗuudbe wurti Urusaliima e Yahuuda.

Almasiihu noddii Pol ngam o laatoo nulaaɗo maako haa lenyi ɗin. O tampii no feewi e juude Yahuuda en e lenyi Pagan en. O winndi bataakeji keewɗi ngam hirjinde goonɗinal. Heewbe ina cikki Nero yamiri yo Pool war caggal nde wuro Rome yani e hitaande 64 caggal lisaa, e oon hitaande Yahuuda en Urusaliima puɗɗii habde e Room. Yahuudiyankoobe ina nanndi e jogaade laamu e nder wuro Yerusalaam gila hitaande 66 caggal lisaa haa hitaande 70 caggal lisaa nde balde seeda ko adii juulde Paska,Tiitusfudɗii siifde makko jokki lebbi joy. Nde timmi nde Roomnaabe ngulli suudu dewal nduu e denndaangal binndande iwdi. Yahuudiyankoobe nattii waawde anndude hol baawɗo wonde Limaam mawɗo mabbe laawɗudo. (google.com/njiylawu?kiliyanke=firefox-b-1-d&q=halkaare+Yerusalaam)

Duubi 30 baawo halkere Urusaliima e bataaki Pol cakkitiidum haa ekklessiyaaji lesdi Asiya pamarel Yuhanna winndi Wahyu haa Ekklessiyaaji lesdi Asiya.

Ciimtol:

- a. Paganism e kulhuli mum Imperial ko diine laamu nguu.
- b. Diocletien ina jogori wonde laamɗo no wodbe rewoobe e makko nii.
- c. Kerece'en anndi laamiido on woni laamiido mawɗo nder laamu, ammaa naa Allah.
- d. Almaami'en pagan'en e ardiibe Roma'en ɗonno laara Masiihijko'en bana murtube be don yama. Ko ɗum waɗi Diokletiyen riiwti Yuhanna haa Patmos.

- e. Kerecee'en nder ekklessiyaaji joweedifi di Asiya, malla burna fuu be donno pagan'en be donno jaba haa timmi, be don yama kuude mabbe pagan'en fuu.
- f. Woodi mawbe gaynaako (bishop) nder ekklessiyaaji di don mari janngirde e kuude mabbe.
- g. Torlaaji ina njokki e beydaade e kala laamdo keso haa Diocletian – ina sikkaa ko kañum buri bonde.
- h. Alla ina muñani ina fadi tuubgol heeferbe burbe heewde e tuubgol Kerecee'en majjere.
- i. Yuhanna hokki haala Allah dow kuuje de “foti wadugo ko neebi” malla “ko neebata” - wakkati feere baawo hitaande 100 baawo baawo Almasiihu

Faandaare 2

To Kerecee'en Hodbe e Asiya tokooso

Hedtiibe doon e doon

Been Kerecee'en ina nganndi ko woni e nokku mabbe, kadi Alla ina foti anndude cadeele mabbe e cadeele mabbe. Yuhanna winndi ekklessiyaaji nder:

1. **Efesu**– A ittii hoore maa e Almasiihu maaydo ngam yaafuya maa – accu e dogde e yidde makko e yurmeende makko.
2. **Simirna**– Tiidno Iblis ina beyda torra.
3. **Pergam**– A yeddaani kam; Ammaa on njaban janngirde nde don yakka banndiraabe mon.
4. **Tiyatira**–A jabii kuugal heeferbe, a teddini laambe mabbe e rewde be nde a tawtortee ñaamde sadakeeji mabbe.
5. **Sardis**– A maayii gila nde ngoppidaa wadde sago Alla. Paani en njabata on ko banndiraabe mum en.
6. **Filadelfi**– A reenii a wadii yidde am. Ko cfuum wacfi ina woodi he66e he66e nulal am. So duum bennii, naftorodee damal ngal udditan-mi on ngal.
7. **Lawodikiya**– Ada woni apatic, a alaa miijooji e am – tan a nattii faamde kisnugol maa. (Wahayu 2 e 3)

Faandaare 3

Damal Asamaan Udditaama

Nde o woni nder ruuhu Yuhanna noddaama ngam nastugo yeeso Allah bee dammugal Asamaan udditiingal. Doo Yuhanna yi'i gede de booyataa wadde. Alla laamdo aduna oo fof ina woni e jappeere mum ina jogii deftere yamiroore mum e junngo mum nde o rokki Almasiihu, laamdo Laamu Alla dow leydi.

Yuhanna seedi bana Daawuda, 'Bii Allah, udditi defte joweedi de limtaade, nden o laari ko wadata to buubaaji don yama, nden Almasiihu huuwi umrooje Allah dow be don wada konu dow Ekklessiya maako.

Siilde 1re– Gaño janano ina jogori yaañde, hare ina ara

Siilde 2bo– Jam ittaama - luural nder fuddotoo

Siilde 3bo– Konu e luural ngaddata ko heege

Siilde 4bo– Konu e fitinaaji e heege ngaddata ko maayde.

Siilde 5bo– Yontaaji peewdi e nder Asamaan ina ñaagoo nuundal

6bo– Wakkati don hebbi ngam tikkere Baali - ummaatoore Pagan'en e dewal Laamiido maako – aldube e doole, laamiibe laamuuji lesdi, don fooda suudugo Allah.

Yimbe duudbe nder yonkiji goongaadi, gila fuddam, be labbini bee sadaka Almasiihu, don ngulla bee daande mawnde KISAL jey Alla e Baali - diin yonkiji woni haa Asama naa nder Hades.

Yuhanna seeditiima ko jogori wadde e nder wakkati juutdo, Alla ina rokka wakkati ngam waylude. Jooni, Yuhanna yi'an Almasiihu don huuwa kiita Allah dow diinaaji paani'en huutiniri laamiibe duniyaaru ngam yidugo halkugo Laamu Allah dow duniyaaru.

Alla rewruude e Yuhanna huutoriima maandeeji keewdi ngam hollirde kiita mum peewal e nder defte 8 haa 18. Anndube Biibal, jannginoobe e janngoobe seertube ina ndokki faamde e firooji ceertudi tawa alaa ko holliti heen, ko seeda tan jabi. Kala yonta ina feeña ina rokka firooji ceertudi e deen maandeeji tawa won heen ina tuugnii e ardiibe winndere yonta mum en ; yeru, Paap Room, Hitleer, Saddaam Huseyn, Stalin ekn.

Siile 7bo– Silmude ina wada e sahaa juutdo, “deyyere hade henndu.” Wakkati yotti ngam Almasiihu hokka kiita Allah dow habube konu dow laamu maako dow duniyaaru.

Hoodere buubaaji ko noddaango golle - hare

- a. **Buuba gadano**– njulaagu e laabi mawdi bonnii -saabaade kulol e ñakkeende nguura.
- b. **Buuba didabo**– njulaagu e geec bonnaama.
- c. **Buuba tatabo**– njulaagu e maayooji bonnaama.
- d. **Buuba nayabo**– Doole Alla winndereyankooje kollitooje no waylooji mawdi ina njogori wadde
 - 1) Laamuuji e ardiibe mum en mbaawataa jogaade doole mum en mawde e dow leyyi e yimbe.
 - 2) Konuuji mbaadatnoo konu warde yimbe heewbe. Heddiibe bee ina njaba haa jooni woppude golle mum en paaspooruuji, hono rewde sanamuuji e jinneeji.
- e. **Buuba joyabo**– ruuhu ittaa e asamaan, rokka cektirgal ngam bonnude yimbe be ngonaa Kerecee'en.
- f. **Buuba go'o**– njiimaandi ummoraade fudnaange jokkondirndi e Efraat, maayo ngo ummotoo ko worgo leydi Turki haa e Golf Perse.
- g. **Buuba jeedidabo**– joofgol Room e Paaniyankaagal.

Faandaare 4

Gagga laamu Room

E hitaande 325 caggal lisa, Konstantin noddii batu Nicea, ngam yidde hawrude e laamu nguu e diine dowla. Konstantino miijinoo ko diine kerecee en ko diine dowla baawdo hawrude e laamu Room, ngu e oon sahaa fuddii feccude e feccude. Konstantin salii jabde diine Kerecee'en haa timmi, o jokki e diineeji makko e golle makko keewde, ko dum wadi ekkol mo Konstantino yelliti oo, ko jillondirde e diine Kerecee'en e diineeji Roomnaabe. "O (Konstantin) jokki darnde makko e wonde mawdo almuudbe diine dowla heeferbe."

(Laamu duumotoodo, F. W. Mattox, hello 127)

E buubnude ceertugol e momtude ceertugol.

Ko doo woni gede nay hono dee.

- 1) Innde laambe mabbe duudbe, henotheism, ngam be patron seniibe gure ngam reenaago be.
- 2) Diina yumma-laamdo Misra, hono Cult of Isis, naatnaa e diine kerecee en, lomtii Isis e Mariyam. Heewbe e tiitoode kuutortenoode e Isis, ko wayi no "Laamdo asamaan", "Yumma Alla" e "theotokos" (jogordo Alla) ina njokkondiri e Mariyam. Mariyam hokkaama darnde mawnde nder nuudfinki Masiihinko'en, ko buri ko Bibel hokki mo, ngam o nodda rewoobe Isis.
- 3) Mithraism ko diine laawduudo de-facto haa Konstantin e laambe Room lomtiibe. Ina jeyaa e ko buri teentude e diine Mitra, ñaamde kirse, ko ñaamde teewu e yarde yiyam nagge kirse. Konstantin e lomtiibe dum lomtiniri dum ko ñaamde Joomiraado / Komunion Kerecee'en.
- 4) Konstantin, e lomtiibe dum, ndokki ballal mum en e bismaango Rome ngam wonde laamdo toowdo e nder ekkol leydi mum, ina sikki ko buri moyyude e ngootaagu laamu Room, ko laamu e diine leydi Rome ngoni e nder nokku gooto. Nde laamu Room yani, Biskop Room yetti tiitoonde nde laamdo Room Konstantin jeyi ko adii duum – Pontificus Maximus, (maanaa mawdo almuudo –kono e fuddoode ko dum woni jappeere burnde toowde e nder...ko heewi e allahaaji diine Roomnaabe booydo).

(lwdi e ccel.org/s/schaff/taariindi/3_ch01.htm)

Eklesiya laamu Room mo Konstantin sosi oo, wayliima wonti Eklesiya Katolik Room, ko nanondiral bonngal hakkunde diineeji kerecee en e diineeji heeferbe taariidi dum dii. E nder nokkuure bayyinaango Linjiila e waylugo heeferbe, Ekklessiya lesdi tan "Kerista'en" diinaaji heeferbe, e "heeriibe" Kerecee'en. (GotNaamne.org)

E hitaande 476 caggal jibineede lisa Romulus, laamdo Room cakkitiido to banng e hiraange, libaama e juude hooreejo Almaan biyeteedo Odoacer, kanko wonti Barbarian gadano laamaade Rome, dum noon o timmini laamu Room.

(lwdi e lowre.ushistory.org/civ/6f.asp)

Faandaare 5

Ruuhuuji peewal to Asamaan ina mbeltii

Feññaanaande 19 fuddorii ko e weltaare mawnde e nder yontaaji goonjɗuɗi yaafnaadi gila e Aadama haa e sahaa nde Alla hebi jaalal e dow heeferbe. Seyɗaane huutoriima doole mum dow leydi e dow yimɓe e yidde maɓɓe ngam yettude yimɓe e jawdi leydi.

Wadɗi sahaa gooto kadi Asamaan udditaa. Almasiihu bornii limce buubɗe yiyam bana Laamiido Laamiibe e Joomiraawo Joomiraawo don wurta.

Doole Seyɗaane ina kabɓaa haa seeda. O accaama o jarriba kadi, ko adii nde jamaanu oo joofata, ngam halkude leñol Alla ko adii nde o haɓɓaa haa abada. E oon sahaa Alla wadɗan ñaawoore mum e dow kala saliiɓe jabɗe Almasiihu no Alla nii. Ndeen be ñaawetee jukkungo haa abada, be neldee ngam won'de e baaba maɓɓe Ibliis. Kono, goonjɗinbe maa nguurdu e Alla haa abada, nguurndam haa abada, rewde Alla e kala sahaa - ina ndokkira mo gidli mum en, yettoode mum en e teddungal mum en.

Ko buri Hedotoobe Ko yaawi

E nder torraaji burdi mawnude di “ko booyaani”, heddaade e goonɗinal ina bura saftude. So, Alla rewruude e Yuhanna, hirjinii Kerecee’en wonbe to Asii tokooso, ekklesiyaaɗi jeediɗi dii, ngam be ngona e goonɗinde e no be nguurdi e weltaare makko. Kono, nula Wahyu ina yaaji e jamaanu laamu Room, hedtiibe doon e doon, ina yahra kadi e hedtiibe woddube.

Caggal nde laamu Room yani, Eklesiya katolik beydii semmbe, tooñanngeeɗi dii beydotoo kadi tiidde. E nder teeminande 11biire, e nder yarlitaare Eklesiya Katolik ngam tabitinde laamu Almasiihu ngu be mbayli, paapuuɗi Room puɗɗii huutoraade kuutorgal kesal -- konu kulbiniingu. E fudfoode, konu kulbiniingu nguu ina joginoo faandaare mum ko hebtude Yerusalem e “Leydi Ceniindi”. E laabi saliiɓe bee, ujunnaaje ujunnaaje siwil en be ngalaa ellaaji (haa teenti e yahuud en) njuppaa, njuppaa, mbaraa.

Hedde hitaande 1200 caggal lisaa, Kerecee’en goonɗinbe Biibal puɗɗii luulndaade firooji, janngirde e golle Biibal de Eklesiya Katolik laawɗini. Be ceerti koye mabbe e Egliis Room, mo be njiyri ko murtuɗo. Dum noon, de njiytaa ko no kulhuli potɗi wonde kulbiniidi nii. Ngam ittude ndee bonande yi’eteende, miiɗo kulbiniingo waylaama ngam ustude luural ruuhuyankee wal e nder Orop e hoore mum. E konngol godngol, konu nguu ummiima e anniya warde renndooɗi Kerecee’en goonɗinbe Biibal dii fof.

Waldens en (hedde hitaande 1179 caggal lisaa)

Waldens en adanbe ina ngoongɗini ko ustude jawdi, renndowaajaade **janngude binndi dii e hoore mum**. Sekteer oo fudɗii ko e darorde teeminande 12biire ko wiyetee Poor Men of Lyons, [Farayse] fedde yubbinaande e...Piyeer Waldo, njulaagu alduɗo mo...Liyon, mo rokki jawdi mum hedde hitaande 1177, yahri waajaade nulaabelaferehono laawol timmungol. E hitaande 1179, be njahi Rome, do...Papa Aleksandere III barkini nguurndam mabbe kono haɗi waajaade tawa alaa yamiroore diineeɗi nokku oo. Be njabaani, be puɗɗii waajaade no be paamirta binndol ngol. Yi’aama e Egliis Katolik Roma ko be ngonaa njuɓɓudi, be bayyinaa e dow laawolseernaabefuddoraade teeminande keewɗe e...torrako duum fotnoo halkude seernaabe bee.

(en.wikipedia.org/wiki/Waldensiyanke)

Albijeneejwalla Katar en (hedde hitaande 1200 caggal lisaa)

[Pape] Innocent III ina sikki wonde luulndiibe goonɗinbe Biibal buri bonde e keeferbe (Saracen en, juulbe, e Turki en), sibu be mbonnii ngootaagu ... Orop. Nii woni Innocent III wallitnoo « hareeɗi kulbiniidi » ngam mumtude be. Papa Innocent (hol innde!) noddii Luwis VII yo waɗ warngo mum, o yamiri kadi Raymond VI yo wallu dum.

Albigens en walla Cathars wonbe e fudnaange Farayse ina keewi siforeede no buri wofbe janngude e aldude e Farayse nii. Be mbiyaa ko be seernaabe e juude paap nde tawnoo be ndewaani jamirooje makko. Be njoginoo e be njannga Biibal mabbe ngal ko almuɓbe tan mbaawi waɗde. E hitaande 1209, Egliis Katolik fudɗii hare mum e banndiraabe mum Oropnaabe Kerecee’en. Be mbiyaama e nder mesasuuji Pape Innocent subaka Alet ko "maccube mboddi booyndi". Innocent fodani warbe bee laamu asamaan so be

yettii kaafaaje mabbe e yimbe be ngalaa kabirde. Halkere Catharism, nde heewi dogde e nder galleeji, timmi haa hannde, konu kulbiniingu nguu, ko daartiyankooobe njiyri dum ko warngooji gadani e nder Orop. (Jaayndeeji teskindi.com/twyman/?id_hello=10)

E lewru sulyee hitaande 1209 konu katolik en ortodoks en, ina gasa tawa ko e nder wolde kulbiniinde Cathars, yani e wuro Beziers, Farayse, mbari 60 000 siwil mo alaa kabirde, mbari worbe e rewbe e sukaabe. Wuro ngo fof 6uu6naama, nde won wullitaango wonde katolik en ina mbaraa kadi "heretik en", lefol laamu ngol wiya 6e njokka e warde, woto 6e ngoppu cfum sabu "Joomiraacfo ina anndi ko'e mum."

Torraaji dii ngoppaani caggal nde hareeji kulbiniidi dii njoofi. Siburu e kitaale 1500-1600 yimbe mbaraama sabu firo deftere nde e 6emngal yimbe, sabu jogaade walla hay janngude deftere nde. E nder audience woddunde hannde ina woodi tooñanngeeji e nder winndere ndee kala, ko wayi no to Siin e leydeele fudnaange hakkundeejo.

Faandaare 7

Ciimtol e Ciimtol

Ndee firo wonaa ko woodi sabu nde lugginaaki e firooji aadaaji ko wayi no maanaa maandeeji walla annabaagal kewuujii aduna garooji, nde furi tiidnaade ko e nula Alla feewde e leñol mum ngol o wonnoo e tooñanngeeji dii e been wonbe e cadeele e nder yontaaji juutdi.

Nula maako woni "Mi don mari bawde dow tagdi am e dow goonga'en nder Ekklessiya am. Kerecee'en fotaay loose sight dow faandaare mabbe ngam hebugo haa timminorde ngam wurdugo haa abada bee maako bana ko be don mari haaje a) kuuje nyalnde fuu nder ngeedam mabbe, b) wobbe anndube Bibel firo malla lambo be.

Teentinde firo jannginoowo gooto walla koolaado, ko goonga timmudo, potdo dooftaade ngam wonde e jokkondiral e Alla e neddo, ina bonna no feewi. E goonga, miijo neddo ina gasa tawa waylotoo ko nde be njokki hebde gannde beydooje.

Kala Kerecee'en, hay so banndiraabe mum'en mbaaani, ina haani janngude konngol Alla, wuura no haanirta nii e huutoraade jamirooje mum. So be mbaaani noon, ndeen booyaani ko dental mabbe fof rewata e sifaaji dental ngal ekklesiyaaaji jeedidi Asii ndarni dii:

1. Goongdingol diine gooto ina moyyi no diine goddo nii.
2. Goongdindo haa timmi.
3. Kuutoragol seeda e goonga.
4. Jabde jabde ko janngaa fof ko goonga tawa ina jogii yidde seeda walla alaa yidde yiylaade goonga.
5. Eklesiya mo alaa ko wadata.
6. Yiylaade fartanje gollanaade Alla.
7. Eklesiya renndo.